

SINGLE CELL_SINGLE ONE TO ONE ROOM

Αυτοσχέδια υποκειμενικότητα μέσω της αρχιτεκτονικής δομής στο δημόσιο χώρο.

Μαρία Παπαδοπούλου

ΑΜ: 41001665

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Τίτλος: **_SINGLE CELL_SINGLE ONE TO ONE ROOM**

Αυτοσχέδια υποκειμενικότητα μέσω της αρχιτεκτονικής δομής στο δημόσιο χώρο.

Επιβλέπων Καθηγητής: Γιώργος Παρμενίδης

ΔΠΜΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ

Αθήνα 2017

Ζούμε κάπου: σε μια χώρα, σε μια πόλη αυτής της χώρας, σε μια γειτονιά αυτής της πόλης, σε ένα δρόμο αυτής της πόλης, σε μια πολυκατοικία αυτού του δρόμου, σε ένα διαμέρισμα αυτής της πολυκατοικίας.

Θα έπρεπε από πιο νωρίς να έχουμε αποκτήσει τη συνήθεια να αλλάζουμε τόπο-ελεύθερα και χωρίς να μας κοστίζει. Δεν το κάναμε, όμως: μείναμε εκεί όπου είμαστε και τα πράγματα έμειναν όπως ήταν. Δεν αναρωτηθήκαμε γιατί ήταν εκεί και όχι αλλού, γιατί ήταν έτσι και όχι αλλιώς. Μετά φυσικά, ήταν αργά: είχαμε συνηθίσει. Αρχίσαμε σιγά σιγά να πιστεύουμε ότι είμαστε μια χαρά εκεί όπου ήμαστε. Στο κάτω κάτω, ούτε απέναντι ήταν καλύτερα.

Περιεχόμενα

-Εισαγωγή

-Κεφάλαιο I: Κατοκώντας χωρίς συνήθεια

- Συνήθεια_ νέο κατοικείν_μνήμη
- Η θεωρία των καταστροφών_ η σύγχρονη υποκειμενικότητα
- Το αίσθημα της αποξένωσης
- Η ουτοπία στην αρχιτεκτονική_μη τόπος
- Είμαι αυτό που κατοικώ
- Η έννοια του ελάχιστου
- Επιλογή τόπου σε μη τόπο προς διαμονή & απόσυρση

-Κεφάλαιο II: Κατοικούσα Υποκειμενικότητα αντικρούει την κατοικία

- Μη κατοίκηση_ready made_εμπειρία αφήγησης
- Υποκείμενο & Σώμα_Δέρμα_Φορητή κατοικία_περίβλημα
- Το σπίτι_τόπος επιβολής & περιπλάνησης: Εξερευνητής κόσμου
- Βιωματικός τόπος απόσυρσης & απομόνωσης_η αρχή του εντοπισμού
- Όνειρο ως χωρική εγκατάσταση_ τοπόσημο_Εμπειρία τοποφιλίας
- Φορητή κατοικία_μεταφερόμενο σώμα_έδυμα απόσυρσης & απομόνωσης
- Χωρικός δεσμός αυτονομία_ατομικότητα_σύστημα αυτοαναφοράς

-Συμπεράσματα:

- Ιδιωτικός // Δημόσιος χώρος
- Ημιδημόσιος τόπος_ Μεσοδημόσιος προς Συνάντηση Εαυτού
- Εισβολέας του Ιδιωτικού

-Βιβλιογραφία

Πρόλογος:

Η παρούσα μελέτη αποβλέπει στην παρατήρηση της αυτοσχέδιας αρχιτεκτονικής δομής στο δημόσιο χώρο. Μέσω μιας περιπλάνησης το υποκείμενο – κάτοικος της πόλης μεταμορφώνεται σε υποκείμενο – εξερευνητής του κόσμου για να χαρτογραφήσει και να ορίσει εκ νέου την έννοια της κατοίκησης – διαμονής – παραμονής και απόσυρσης του σώματος του. Παρατηρείται ο μετασχηματισμός των αναγκών του στη σύγχρονη κοινωνία με τους καινούριους όρους και ρυθμούς. Απειλείται από τη συνήθεια των ανθρώπων για το τι χρειάζονται για να ορίσουν τον προσωπικό τους τόπο αυτοβούλως. Πώς θα καταστεί δυνατό η συνήθεια της κατοικίας, του διαμερίσματος να μετατραπεί σε χώρους φιλοξενίας για συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα του ημερήσιου προγράμματος, με ποιόν τρόπο επιλέγεται, δομείται και αποτελείται από χρηστικά αντικείμενα αλλά κυρίως, γιατί το άτομο καταφεύγει σε αυτή την επιλογή με ελεύθερη βούληση και ασφάλεια.

Σε μια εποχή, όπου διαρκώς οι ρυθμοί της ζωής και της εργασίας αλλάζουν ταχύτατα και υποβάλλουν στα υποκείμενα τους να μικραίνουν ολοένα τον ελεύθερο χρόνο τους οι συνθήκες της κατοίκησης ενσωματώνονται στον όρο της σύντομης έστω και κάποιων ωρών απομόνωσης, σε έναν κλειστό δομικά χώρο διαμονής, αυτόν της κατοικίας, του σπιτιού –διαμερίσματος ή πιο συγκεκριμένα στον οίκο του. Το υποκείμενο θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι «φιλοξενείται» από το προσωπικό του περιβάλλον, αυτό του κατοικήσιμου χώρου του, όπου ενώ του δημιουργεί και του ολοκληρώνει τη συλλογική του εικόνα προς τα έξω, ταυτοχρόνως το απομονώνει και το θλίβει. Στο σημείο αυτό, αρχίζει να αναρωπιέται κανείς τα τετραγωνικά δομικά μέτρα τα οποία χρειάζεται το υποκείμενο να ζήσει και να βιώσει, ποιά είναι τα χρηστικά στοιχεία δόμησης του ιδιωτικού τόπου, διαχωρίζοντας τα όρια του σώματος του με τον χώρο, καθώς θα πρέπει να επανεξεταστεί και ο όρος της κατοίκησης και της αρχιτεκτονικής δομής στην καθημερινότητα της σύγχρονης εποχής.

Η μελέτη της αρχιτεκτονικής είναι ο πιο απλός τρόπος για να αρθρώσει κανείς τη σχέση του χρόνου με το χώρο, να ρυθμιστεί η πραγματικότητα, να έχει το υποκείμενο την επιμέλεια του εαυτού του, τον χωρικό έλεγχο, την ενδο_προβολή του, να αφήσει τα αποτυπώματα του ως σημεία οικειότητας, να δημιουργήσει δυναμικές διαδράσεις με τον τόπο που επιλέγει να διαμείνει, να σταθεί. Εγκυμονεί η ανάγκη μνημονικής, για μια ταυτότητα. Η μνήμη έχει τη δυνατότητα να ταυτοποιεί σημεία και να δημιουργεί διαδρομές. Έστω και στο φαντασιακό. Μια διαμορφωτική ρύθμιση που εγγράφεται στην αιώνια καμπύλη των ανθρώπινων επιθυμιών και των προόδων που έχουν γίνει προς την πραγμάτωση της αρχιτεκτονικής. Ζώντας σε μια εποχή που βιώνεται μια διαρκής μετάλλαξη της κοινωνίας με ρίζες στη βιομηχανική επανάσταση και ενώ ο παγκόσμιος πληθυσμός τριπλασιάστηκε μέσα σε έναν αιώνα καθώς και τα τελευταία 60 χρόνια το 50% του πληθυσμού της γης ζει σε πόλεις, πιο συγκεκριμένα σε μεγάλα αστικά κέντρα διαβίωσης, ποσοστό που ολοένα και αυξάνεται, αξίζει να αναρωτηθεί κανείς, τι γίνεται με αυτή την υπερπυκνότητα σε πληθυσμό και υποδομές δημιουργώντας μια αρχιτεκτονική συμφόρησης.

Μια αρχιτεκτονική συμφόρησης υποκειμένων και αποξένωσης, όπου έχει ως αποτέλεσμα να καταλήγει σε ανοίκειους τόπους ως μοντέλο λειτουργικής πόλης που διαφέρει από αυτό του Le Corbusier¹. Η ενότητα του συνόλου ως ατομικές κατοικίες σε σειρά διαταγμένες με οριζοντιότητα De Dageraad (1919-21) De Kierk², το συγκρότημα

¹ <http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysName=home&sysLanguage=fr-fr&sysInfos=1>

² http://www.architectureguide.nl/project/list_projects_of_architect/arc_id/706/prj_id/375

Michiel Brinkman³, η εστία του Michel de Klerk δημιουργούν υποδείγματα ομοιωμάτων για τον όρο της κατοικίας. Συνοικίες πόλης είτε παρουσιάζονται ως κτίρια καθ' ύψος ως ουτοπικές προτάσεις βιομηχανικού σχεδιασμού του Staatliches Bauhaus (1925)⁴ για να αποτελέσουν το κομβικό σημείο τομής στον όρο της συνήθειας. Της συνήθειας πώς πρέπει να κατοικούν οι άνθρωποι. Κατοικίες βιώσιμες, προσβάσιμες στο νέο πρόγραμμα της καθημερινότητας του υποκειμένου. Η συμφόρηση αποκτά συγγένεια με μια οικειότητα διόλου συμβατή με τις ανάγκες του. Η προβληματική ξεκινά, όταν το εργαζόμενο υποκείμενο βρίσκει χρονική τοπιακή στον οίκο του μονάχα τις ώρες της ανάπαυσης του σώματος του κατά τις νυχτερινές ώρες. Κατά τρόπο δυσλειτουργικό σε πολεοδομικά τετραγωνικά σπιτιού αφήνοντας ανεκμετάλλετους αρκετούς χώρους του σπιτιού – διαμερίσματος του.

Μέσω της μελέτης της αρχιτεκτονικής δομής στην πόλη του σήμερα συμπεραίνει κανείς πως το σύγχρονο υποκείμενο προσπαθεί να βρει νέους τόπους διαμονής, να ορίσει εκ νέου την παραμονή του σε έναν χώρο και να τον ιδιωτικοποιήσει. Προκύπτει λοιπόν, η αναγκαιότητα διερεύνησης τρόπων και μέσων αντιμετώπισης των αστικών προβλημάτων με τη διατύπωση νέων οραματικών σχεδίων που θα ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της σύγχρονης δυστοπίας. Αρχίζει κανείς να ψάχνει παραδείγματα διαμονής του εξερευνητή- υποκειμένου, χώρων φιλοξενίας και κατοίκησης_διαμονής για περιορισμένο χρόνο παρέχοντας στο υποκείμενο τα απολύτως απαραίτητα εφόδια. Με τον όρο εξερευνητή, ξεκινά η περιπλάνηση του υποκειμένου στο δημόσιο χώρο, όπου γνωρίζει μια ποιοτική μετάλλαξη, η οποία μετασχηματίζει το συλλογικό ασυνείδητο αλλά και το συνειδητό, δίνοντας του χαρακτηριστικά, όπως η παθητικότητα, η απομόνωση και η αποξένωση. Είναι τα στοιχεία που δίνει ο Freud για τον ανοίκειο χώρο που συνιστά μια αποδομημένη εκδοχή του οικείου το οποίο αποτελείται από γνώριμα στοιχεία και σημεία. Είναι το υποκείμενο- χρήστης homo lubens του Guy Debord⁵ το 1968, όπου σπεύδει να αντιπροτείνει τον παίζων άνθρωπο, ο οποίος απαλλαγμένος από τις μικροαστικές αντιλήψεις, ζει την ημέρα του περιπλανώμενος, περι_παίζοντας, ελεύθερα και συν_δημιουργώντας τη δική του έννοια της κατοίκησης. Η συνήθεια του κοινωνικού τρόπου διαβίωσης «σπάει» όταν το υποκείμενο έχει την ελευθερία της βούλησης να οργανώσει αυτοβούλως τον ιδιωτικό του χώρο, ως εξερευνητής της πόλης απαλλαγμένος από την εικόνα του συλλογικού και οικείου τρόπου κατοίκησης. Στη λογική αυτή, ο άνθρωπος εξερευνητής δεν έχει καμία ανάγκη να κατοικήσει σε ένα διαμέρισμα αλλά να απομονωθεί σε κάποιο χώρο όπως είναι τα Capsules Hotels⁶ στο Tokyo, για παράδειγμα. Τόποι, οι οποίοι μπορεί να αποσυρθεί κανείς, δομημένοι αρχιτεκτονικά καθ' ύψος. Ένα ξενοδοχείο κάψουλας, γνωστό και ως ξενοδοχείο pod, είναι ένας τύπος ξενοδοχείου που αναπτύχθηκε στην Ιαπωνία και διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό εξαιρετικά μικρών "δωματίων" (κάψουλων) που προορίζονται για την παροχή φθηνών, βασικών διανυκτερεύσεων για τους επισκέπτες που δεν χρειάζονται τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα πιο συμβατικά ξενοδοχεία. Το συγκεκριμένο παράδειγμα προσφέρει την ανάγκη για μια διαφορετική προσέγγιση απομόνωσης του σύγχρονου υποκειμένου της πόλης, όπου και σε αυτό όμως περιστοιχίζεται από δομικούς τοίχους.

Η προβληματική θεώρηση της διαφορετικότητας ως προς την κατοίκηση βρίσκει κανείς να αντιμετωπίσει το υποκείμενο εξερευνητή της πόλης σε έναν τόπο επιβολής νέου σχεδίου κατοίκησης και να δημιουργηθεί ένα αρχείο, μια συλλογή από φωτογραφικά

³ <https://www.volkskrant.nl/archief/architect-michiel-brinkman-overgangsfiguur-tussen-classicisme-en-modernisme~a385864/>

⁴ Bergdoll Barry, Dickerman Leah, Bauhaus 1919-1933, Workshops for Modernity, Museum of Modern Art.

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=laHMgToJlJA>

⁶ Capsules Hotels

αποτυπώματα στο δημόσιο χώρο όπου είναι το έναυσμα για την παρατήρηση της ανέστιας παραμονής, απόσυρσης, απομόνωσης ή διαμονής του ατόμου. Σε κάθε πόλη κράτος παρουσιάζονται υποκείμενα που περιπλανώνται σε ελεύθερο χρόνο στο δημόσιο τοπίο χωρίς να διαφαίνεται η προσωπική τους ιστορία, η ταυτότητα, η καταγωγή τους αλλά και η μνήμη τους. Αφήνουν τα στίγματα τους σε έναν μη τόπο_ σε έναν κενό χώρο με αυτοσχέδιες αρχιτεκτονικές δομές, με ελευθερία βούλησης, επιλέγουν να μη διαμορφώσουν την προσωπική τους κτήση και όχι ιδιοκτησία, σε ένα δικό τους ιδιωτικό πλαίσιο, αποφεύγοντας την κατοίκηση σε κάποιο διαμέρισμα ή σε έναν οίκο αλλά να δομήσουν από την αρχή τον κενό τόπο. Σκοπός τους, να τελέσουν σημειολογικά, να αναπαραστήσουν τις ατομικές χωρικές εγκαταστάσεις τους, αυτοβούλως, έστω και με τη χρήση «νοερών» τοίχων, μιας μορφής κάτοψης μιας κατοικίας, ενός οίκου.

Σε κάθε κοινωνία διαμορφώνεται η ανάγκη των ανθρώπων να κωδικοποιήσουν από εικόνες, να μπουν σε ένα κάδρο επικοινωνίας και συνεννόησης. Στο πλαίσιο αυτό, στα υποκείμενα με τα οποία ξεκίνησε η παρούσα μελέτη δίνεται κοινωνικά ο χαρακτηρισμός αυτός του τίτλου_του κώδικα αστέγων. Χωρίς να μελετώνται οι λόγοι όπου τους οδήγησαν στο δημόσιο χώρο, η ψυχική τους υγεία ή η οικονομική κατάστασή τους, η προσωπική ιστορία καταγωγής αλλά το αποτέλεσμα της διαδρομής τους, η ελεύθερη βούληση και επιθυμία να επιλέξουν έναν τόπο για να δημιουργήσουν τις προσωπικές τους χωρικές εγκαταστάσεις, ενώ αποδεδειγμένα με τις επιλογές τους αρνούνται τη φιλοξενία και τη συσσώρευση των κοινοβιακών κλινών, ειδικά διαμορφωμένων από τον εκάστοτε δήμο της πόλης τους. Η αποφυγή της φιλοξενίας και η επιθυμία του υποκειμένου να δομήσει έναν ατομικό χώρο σε κοινή χρήση θέασης ενός μεγαλύτερου πιο συλλογικού στην αρχιτεκτονική κοινότητα, προκύπτει από την επιθυμία του ατόμου, για ένα κατοικείν⁷, ένα νέο πρότυπο καθαρά ατομικό- προσωπικό κατοικείν. Ανέκαθεν, ο άνθρωπος είχε την ανάγκη να ανήκει κάπου, να μαζευτεί γύρω από την εστία και να συνδεθεί, να δομήσει έναν προσωπικό χώρο, χωρίς να έχει την ανάγκη του ετεροπροσδιορισμού. Από την αρχή της ανθρώπινης κοινωνίας η κατοικία ήταν καταφύγιο από την έχθρα της φύσης και παρέμενε για μεγάλο χρονικό διάστημα έτσι, ως καταφύγιο στην έχθρα της κοινωνίας. Σε όλους τους αιώνες ο άνθρωπος πασχίζει να δημιουργήσει ένα δεσμό μεταξύ τόπου και χώρου. Μια σχέση διάδρασης και συνομιλίας του σώματος του με τον χώρο. **Το Κατοικείν μας τελεί υπό την πίεση της ανάγκης για δόμηση.** Μια δραστηριότητα ανέγερσης φορητής κατοικίας που λειτουργεί ως καταφύγιο του Εαυτού και της Συνάντησης του με τον Άλλο (ο τόπος που θέτει την τάξη του συμβολικού του κόσμου, κατά τον Lacan). Αρχικώς, μέσα από το ίδιο του το σώμα και τα όρια του, με την επιλογή να μην ενταχθεί και προσομοιωθεί σε κάποιο άσυλο κοινωνικής δομής_ παρέμβασης με σκοπό την παραχώρηση της ασφαλείας και της φροντίδας αλλά και για να αποφύγει τον αντικατοπτρισμό των όμοιων υποκειμένων σε μια διάταξη κλινών προς κοινή διαβίωση (να μη του θυμίζει τον εαυτό- την ταύτιση_ τον εξαναγκασμό και επανάληψη_ τον ετεροκαθορισμό του).

Σε αυτή την προβολή – προσομοίωση του σπιτιού (αναπαραστάση συνάρτησης χώρου) και κατά επέκταση εαυτού μέσω των φαντασιακών χωρικών σημαδιών του γίνεται άφοβος, μέσω ενός σχεδίου του πεπρωμένου κάθε ψυχής σε μια απόλυτα προσωπική διατύπωση της αίσθησης περί του προσωπικού πεπρωμένου, ενώ συγκροτείται ψυχικά με οδηγό τη θεμελιακή φαντασίωση⁸. Μια αίσθηση του κόσμου και της θέσης του ως υποκείμενο, της προσωπικής μυθοπλασίας και ταυτότητάς του, διατηρώντας τη μνημοσύνη του. Είναι ένας τρόπος κι ένα ύφος, μια συγκεκριμένη αίσθηση του κόσμου. Πρόκειται για ένα βίωμα εκτοπίας και δυσφορίας που γεννά η

⁷ Martin Heidegger, Κτίζειν Κατοικείν Σκέπτεσθαι, Πλέθρον, σελ. 53.

⁸ Αποστόλης Αρτινός, Η ετεροτοπία της καλύβας, Σμίλη, σελ.15.

αίσθηση της ασυνείδητης φαντασίωσης, η οποία κινητοποιείται στο συγκεκριμένο χώρο από κάτι. Η αίσθηση του ανοίκειου που δεν είναι κάτι νέο ή ξένο αλλά κάτι παλαιόθεν_ οικείο στη ψυχική ζωή, όπου η απώθηση το αποξένωσε και πηγάζει από το σύμπλεγμα του ευνουχισμού⁹. Η ατομική αυτή μονάδα βρίσκεται στο χώρο που αποκτά την προσωπική ταυτότητα του για τη **«βασιλική οδό προς την ψυχοσωματική αρτιότητα»**. Συμβολίζει την ηδονή που κάθε ψυχή πάντα χάνει και πάντα ονειρεύεται να ανακτήσει, την μακαριότητα, την παιδικότητα, την αθωότητα, τον παράδεισο. Η προσπάθεια του να βρει ένα κατάλυμα, να νιώθει ελεύθερος, να αισθάνεται ολοκληρωτικά άφοβος και σε πλήρη αρμονία με το σώμα του, με το σπίτι του. Κατοικώ τον χώρο, υφίσταμαι εν χώρο. Ο τόπος που κατοικεί το σώμα εγγράφεται στη φαντασία, στο ασυνείδητο σαν χώρος πιθανής ευδαιμονίας ή απειλής¹⁰. Να αποτελέσει έναν χώρο υποδοχής και εμπειρίας με ένα πλαίσιο στέρεο, σταθερό και συνεχές. Έναν τόπο μνήμης της πρωταρχικής εμπειρίας ικανοποίησης, που αποτυπώθηκε περιληπτικά σαν ίχνος, μόνιμο πλέον μέσα στη ψυχή. Τον διακαή πόθο επιστροφής στον πρώτο παράδεισο, ώστε να ξανασυναντηθεί με το όλον, να αναβιωθεί η εμπειρία της πληρότητας. Μέσα στο κελυφος που δημιουργεί για να προστατευθεί το σώμα σε μια χαρτόκουτα, τα δυο μέρη αλληλοδιδύουν, ενσωματώνονται, χωνεύονται και αφομοιώνονται το ένα στο άλλο, το ένα μέσα στο άλλο. Πρόκειται για τη φαντασίωση της συγχώνευσης με μια ερωτική, αγαπητική και αισθησιακή διάσταση- καθώς ενέχει και το στοιχείο της διαπερατότητας, της (αλληλο_) διείσδυσης. Το σώμα πια είναι προστατευμένο, όπως το έμβρυο μέσα στην κοιλιά της μητέρας του. Σύμφωνα με τον Freud, μια τέτοιας μορφής εικόνα απομόνωσης παραπέμπει στην μήτρα και τη φαντασίωση για την ενδομήτρια ζωή. Το σώμα δημιουργεί μια μορφή ενός κελύφους προστασίας και ασφάλειας. Δομεί τα όρια του σώματος. Το σώμα- δέρμα είναι περισσότερο από κάθε άλλο όργανο του σώματος, το είδωλο του ατόμου χωρίς το οποίο, δεν υπάρχει αυτό ως οντότητα. Το δέρμα είναι το πραγματικό περίβλημα, η οριοθέτηση, το σύνορο ανάμεσα στο έξω και στο μέσα του ανθρώπου, είναι ένας «αμοιβαίος εγκλεισμός» προέκτασης. Πρόκειται για την έννοια των συνόρων του Εγώ με την έννοια του περιέχοντος. Το σημαίνουν και το σημαίνόμενο του Εαυτού καθώς και της προβολής του. Το σώμα προστατευμένο σε ένα κουκούλι, επιτρέπει την περιγραφή μιας τοπογραφίας, μια εμπειρία τοποφιλίας. Χωρίς αμφιβολία, το παραπάνω φωτογραφικό υλικό μπορεί να το παρομοιώσει κανείς με αυτό της ζωώδους κατοίκησης του σαλιγκαριού, της χελώνας, του γυμνοσάλιαγκα_ η μεταμόρφωση μέσα στο χώρο. Το σώμα του υποκειμένου σε εμβρυακή στάση ύπνου- ανάπαυσης περιτυλιγμένο με έναν υπνόσακο, φέρει το σπίτι του, τον οίκο του. Περιπλανώμενος συλλέκτης αντικειμένων μεταχρήσης από κάδους απορριμμάτων, είναι ικανός να βρει έναν χώρο και να κατοικήσει στο δημόσιο τοπίο. Τα όρια του σώματος εν δυνάμει πλαισίου ιδιωτικοποιούν τα «λεπτά» όρια του δημόσιου.

Μετά από την πρώτη ανάγνωση των ανθρώπων που δημιουργούν αυτοσχέδιες αρχιτεκτονικές δομές στο δημόσιο χώρο, πέρα από τον λεκτικό αυτό κώδικα της αστεγίας για το σημαίνουν της επικοινωνίας και το σημαίνόμενο της ουσίας ως προς επικοινωνία, παρατηρείται τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες, μια ανάγκη των πολιτών για παρόμοιου είδους αναπαραστάσεις ιδιωτικών μορφών απόσυρσης και κατοίκησης σε υπαίθριους τόπους παραθαλάσσιους ή ορεινούς. Στο σημείο αυτό ευδιάκριτα γίνεται αντιληπτή η παρατήρηση, ότι η έρευνα συντελείται στο αποτέλεσμα της δημιουργίας για δόμηση αυτοσχέδιων αρχιτεκτονικών δομών χωρίς να υπάρχει ενδιαφέρον στους λόγους για τους οποίους καταφεύγει το οποιοδήποτε υποκείμενο-πολίτης μιας κοινωνικά και πολιτικά δομημένης κοινωνίας, να δομήσει ιεραρχικά σημειολογικά και τελετουργικά έναν αδειανό τόπο, μέσω των προσωπικών του εγγραφών. Το φαινόμενο της συνήθειας της κατοίκησης, οι άνθρωποι της πόλης αρχίζουν και το διαφοροποιούν.

⁹ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ. 24.

¹⁰ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ. 122.

Μετατρέπονται παράλληλα με τις καθημερινές τους ανάγκες. Πρόκειται για τις ιδέες ως προς το κανονικό, όπως προκύπτουν και μεταλλάσσονται στην καθημερινότητα και όπως διατυπώνονται κυρίαρχα, συναρτώνται προφανώς με το θεσμικό, πολιτικό, οικονομικό πλαίσιο οργάνωσης της κοινωνικής συμβίωσης. Είναι η πρωτόγονη ανάγκη για την άρθρωση του υποκειμένου να ξεφύγει, να αποκοπεί από τις κοινωνικές δομές της πόλης και να ιεραρχήσει με νέα δεδομένα τα προσωπικά του όρια και τις ατομικές του αντοχές ελεύθερα.

Λανθάνει η θέση του υποκειμένου στο χώρο. Αλλάζοντας ανάγκες διαμορφώνονται και οι ανάγκες διαβίωσης του. Διεξοδικά θα αναλυθεί η διαδρομή της σκέψης, γιατί τα υποκείμενα δημιουργούν ένα υποκειμενικά προσωπικό γεγονός, ώστε να επιλέξουν έναν τόπο, αυτοβούλως και να δομήσουν το προσωπικό τους καταφύγιο στο δημόσιο χώρο. Να επιλεχθεί η υποδοχή ενός χώρου, στον οποίο θα νιώθει ο άνθρωπος ασφαλής και πλήρης, ενώ θα αναπτύξει τον ατομικό και ιδιωτικό του δεσμό με τα στοιχεία αντικείμενα αναπαράστασης. Η επιλογή ενός μη χρηστικού χώρου καθόλου συλλογικού και η μετατροπή του σε έναν προσωπικό τόπο απόσυρσης και απομόνωσης Εαυτού.

Η παρούσα μελέτη έρευνας αποσκοπεί στο να προσπαθήσει να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα σκέψης και τους τρόπους πραγμάτωσης τους. Αναλυτικά στο πρώτο κεφάλαιο δίδονται οι προβληματικές μέσω της διεπιστημονικής προσέγγισης του υποκειμένου να κατανοήσει την αλλαγή της καθημερινότητας του. Το σημείο εκκίνησης είναι η αναθεώρηση της αρχιτεκτονικής ως πρακτική στη σύγχρονη εποχή και κοινωνική δομή, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Σε έναν ρυθμό χρονικό, ο άνθρωπος να αντιληφθεί τις νέες ανάγκες της καθημερινότητας του και το σημαινόμενο αυτών, ότι υπάρχει στον κόσμο ως σύγχρονο άτομο διαβίωσης. Στο σημείο αυτό προκύπτει η αναζήτηση του όρου **συνήθεια** κατοίκησης, ενώ μέσω της **θεωρίας των καταστροφών**, το υποκείμενο οφείλει να αναρωτηθεί εκ νέου πώς δομεί τη σύγχρονη υποκειμενικότητα του. Το αίσθημα της αποξένωσης ως συμβάν και την αμφισημία του, τα συμβάντα σκέψης του με σκοπό να ορίσει το νέο διαμένειν με ισχυροποίηση στο σημείο επιλογής για μια ιδιωτική τοπικότητα, η οποία έχει οντολογική βαρύτητα, αξία, ισότητα και ισοπέδωση των παλαιότερων προτύπων και προβολών μιας αρχιτεκτονικής δομής με διαφορετικές πεποιθήσεις. Αναζητά τον **επαναπροσδιορισμό της υποκειμενικότητας του**. Με ποιο τρόπο θα μπορούσε να καταλύσει την έννοια της συνήθειας συνεπώς της επαναληπτικής δράσης διαμονής. Πώς μπορούν να αναλυθούν με μια ψυχαναλυτική ανάγνωση αυτού του είδους οι πεποιθήσεις όπου «κατοικούν» αιώνες μέσα στο κοινωνικοπολιτικό παρελθόν του για να επανατοποθετηθούν σε ένα νέο πλαίσιο διαρρυθμίσης, παρακινώντας το να συναντήσει την υποκειμενικότητα της εποχής του, ενώ είναι συνδεδεμένη με την κατάσταση του πολιτισμού. Στη συνέχεια δίδεται η **έννοια της ουτοπίας** ως όρος αρχιτεκτονικός που συμβολίζει τον μη υπάρχοντα χώρο. Ιστορικά στοιχεία που προβάλλουν τις κοινωνίες ασυναίσθητα σε καταναλωτικές χωρίς συνείδηση και τη διάρκεια των σπιτιών- κατοικία σε χρήση του ανθρώπου. Η προβληματική, **Είμαι αυτό που κατοικώ**, του Heidegger, μια καθ'οδόν αναζήτηση της πατρίδας του. Ένα κατοικώ που καλείται να στεγάσει αυθεντικά την ανεστιότητα του ανθρώπου, ως μια πνευματική άσκηση μέσω του ορισμού της **έννοιας του ελάχιστου** (Less is enough) και των απαραίτητων στοιχείων που είναι χρήσιμα και χρηστικά για τον άνθρωπο, για να μπορεί να δομήσει τον προσωπικό του χώρο απόσυρσης, απομόνωσης και υπαρκτικής ανάπαυσης. Η αναγκαιότητα των υλικών αγαθών και η ανάπτυξη της σχέσης του με αυτά. Η σημειακή σχέση της σκέψης της πληρότητας μέσω της ύλης. Πρόκειται για το δίπολο μιας ικανοποίησης προσωπικής ανάγκης ή μια απλή διαδικασία συσσώρευσης, όπου έχει ως αποτέλεσμα των προσωπικών ιχνών. Μια υποκειμενική απόσυρση ως εμπειρία του σύγχρονου ανθρώπου της πόλης να βιώσει το σώμα του ιδιωτικά σε περιορισμένο και ελάχιστο χώρο. Μπορεί να είναι αρκετό ένα

αυτόνομο κελί, μιας συστημικής σχέσης με τον τόπο, αφηρημένης δέσμευσης τόσο με τα αντικείμενα όσο και με την παράδοση τους. Σκοπός είναι η μεταμόρφωση Εαυτού ως όρος της έννοιας της αυτοθέσπισης (**self-enactment**) σε υποκείμενο που δε δεσμεύεται (**super life without objects**). Η αναζήτηση και δοκιμασία του ανθρώπου να αποφύγει και να διώξει κάθε αντικείμενο μνήμης, που ορίζει μια ταυτότητα παρελθοντική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, εγγράφεται το ερώτημα της **μη- κατοίκησης**. Με ποιο τρόπο καλείται ο άνθρωπος ως σύγχρονο υποκείμενο της πόλης να μπει σε μια διαδικασία στοχασμού αναζήτησης για ένα νέο κατοικείν ως **ready made** μιας αισθητικής εμπειρίας αφήγησης του ίδιου στο δημόσιο τόπο. Δεν αναφέρεται μόνο για μια δημιουργία κατοίκησης αλλά για τη διαμόρφωση της υποκειμενικότητας του ατόμου **σε μια διαμονή απεριόριστου προσωπικού χρόνου**. Με τη σκέψη αυτή, γίνεται άνθρωπος εξερευνητής και περιπατητής σε μια περιπλάνηση μέσω του σώματος και της εμπειρίας του στην πόλη. Αναζητά το συμβάν για μια διαμονή χωρίς τόπο εισάγοντας μια νέα κοινωνική αντίληψη του χώρου. Να ριζωθεί σε μια γωνιά του κόσμου με την αρχή του εντοπισμού. Να ειπωθεί με το δρόμο όχι ενός τόπου περάσματος αλλά μιας προσωπικής και ατομικής πορείας. Με μια ροή non stop με γνώμονα μια **βιωθείσα περιφερειακότητας αρχιτεκτονική δομή**. Ο τόπος να λειτουργήσει ως χωρο-προσωποποίησης και χωρο- άμυνας με μηχανισμούς κυριαρχίας, πειθαρχίας και ασφάλειας σε μια επικράτεια, σε ένα κενό πεδίο σε ένα περιβάλλον της επιλογής του χωρίς να υπονομεύει την ταυτότητα του αλλά να υφίσταται σε αυτή. Μέσω του σώματος του που είναι το πεδίο εξερεύνησης να βιώσει μια εμπειρία τοποφιλίας, το υποκειμενικό τοπίο του. Να λειτουργήσει με το περίβλημα- δέρμα ως φορητή κατοικία, ως ένα μεταφερόμενο σώμα με ένδυμα απόσυρσης και απομόνωσης. Παρουσιάζονται εμπνευστές και δημιουργοί από το χώρο της μόδας και της αρχιτεκτονικής (MAF) κατασκευάζοντας ενδύματα με σκοπό την προστασία του σώματος και την απομόνωση_απόσυρση του ατόμου, σε οποιονδήποτε χώρο το επιθυμεί. Τα έργα τους είναι μια αλληλουχία αφηγήσεων, δέσμες εμπειριών για πολυμορφικές χρήσεις. Σκοπός τους είναι ο άνθρωπος που φέρει το σώμα του ως γλυπτό φορώντας τα, σαν μια συν-δήλωση να πραγματώνει την ανάγκη του για μια **προσωρινά σωματοποιημένη κατοίκηση**, την επίτευξη μιας απομόνωσης, την οικειοποίηση του σώματος- ενοποίηση κάθε περιβάλλοντος. Να μπορέσει να «κλειστεί» στον χώρο του και να εφαρμόσει τη μοναχικότητα του. Σε αυτό το εμπειρικό τοπίο δημιουργείται το προσωπικό σύστημα **αυτο_αναφοράς ως έναν αμοιβαίο εγκλεισμό**. Μια ιματιοθήκη με κύριο αντικείμενο ανθρώπινης δραστηριότητας να είναι ο ίδιος **ο Εαυτός (self)**. Μια μεταμόρφωση της ανθρώπινης υποκειμενικότητας σε ένα βίωμα μοναχικότητας και μοναξιάς αναζητώντας τη σύνταξη της νέας σύγχρονης ταυτότητας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Ο χώρος και η κατοίκηση του, αποτελούν αντικείμενα έρευνας που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα μιας διεπιστημονικής προσέγγισης. Πρόκειται για στοιχεία από γνώσεις και προβληματικές από το χώρο της ιστορίας, της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας, της αισθητικής και της αρχιτεκτονικής θεωρίας. Μια προσπάθεια να

χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία αυτά για να περιγράψουν τα όρια μιας κριτικής αναρώτησης για το υποκείμενο, την επιλογή εύρεσης ενός νέου μοντέλου διαμονής, απόσυρσης και απομόνωσης και τη σχέση που αποκτά μέσω της εμπειρίας του, βιωματικά. Στόχος είναι να επαναπροσδιοριστεί ο ρόλος της αρχιτεκτονικής δομής, εκ νέου η χαρτογράφηση των αναγκών της κατοίκησης του υποκειμένου μέσα στον χώρο.

Τα παραδείγματα που δόθηκαν για την αυτοσχέδια αρχιτεκτονική δομή στο δημόσιο χώρο είτε μέσω της αστεγίας κάποιων ατόμων και την ανάγκη τους να ορίσουν εκ νέου την πόλη τους με τα προσωπικά ιδιωτικά στοιχεία τους ως περιπλανητές αλλά και για την θερινή περίοδο υποκείμενα κατοικούν για προσωρινή χρονικότητα στην ύπαιθρο. Θραύσματα που αναρωτιέται κανείς πως μπορούν να σταθούν έναυσμα επαναπροσδιορισμού του αρχιτεκτονικού χώρου ως πολυδιάστατο σύστημα στο οποίο περιέχονται προθέσεις, σενάρια, υποδομές, κοινωνικές αξίες, υποκειμενικές ερμηνείες και ταυτότητες ως μια εννοιολογική προσέγγιση και σύλληψη του χώρου προκύπτοντας μια νέα βιωματική εμπειρία η οποία πραγματώνεται σε συνέχεια με τα νέα δεδομένα της σύγχρονης πραγματικότητας.

Ο Bernard Tschumi αναρωτήθηκε σε σχέση με το χώρο, πως μπορούμε να τον ορίσουμε ως προς το μέγεθος και τα όρια του, ενώ ταυτοχρόνως διατύπωσε τον προβληματισμό του σε σχέση με το παράδοξο της αρχιτεκτονικής¹¹. Αναφέρθηκε στην προβληματική της διαφοροποίησης ανάμεσα στο σχεδιασμό και τη βιωματική αντίληψη της ίδιας αρχιτεκτονικής πράξης. Οι τόσο καλά δομημένες αρχιτεκτονικά πόλεις δημιουργούν στα νέα δεδομένα διαβίωσης στο υποκείμενο το αίσθημα του επαναπροσδιορισμού του μέσω του χώρου που τον εκπροσωπεί και τον χαρακτηρίζει. Η έννοια της συνήθειας, ο τρόπος που κατοικεί δεν είναι πια αποτελεσματικός. Ο χώρος του δε φαντάζει ως προβολή τοπο_άνάλυσης του Εαυτού. Ο δεσμός που παρακινεί να συνεχίζει να διαμένει σε σπίτια και διαμερίσματα είναι σύμφωνα με τον Bachelard η **συνήθεια**. Το σπίτι όπου γεννηθήκαμε έχει εγγράψει μέσα μας την ιεραρχία των διάφορων λειτουργιών του κατοικώ¹², ενώ η λέξη συνήθεια είναι μια έννοια που έχει υπερβολικά ξεφτίσει από τη χρήση για να μπορέσει να εκφράσει αυτόν τον παράφορο δεσμό που δένει τα σώματα μας που δε λησμονεί με το σπίτι που δε λησμονιέται. Το σπίτι είναι ένα σώμα από εικόνες που δίνουν στον άνθρωπο λόγους ή ψευδαισθήσεις¹³. Οφείλει κανείς να αναρωτηθεί πως πρέπει να μπουν σε μια νέα τάξη αυτές οι εικόνες με την αναζήτηση κατά πόσο το υποκείμενο μπορεί να εκφραστεί μέσω του δομημένου αρχιτεκτονικά χώρου_ του σπιτιού_ του οίκου. Αυτή η ασυνείδητη συγκέντρωση του ατόμου στο σπίτι, στη ψυχή του σπιτιού, θα σήμαινε να επαναπροσδιοριστεί και να αναπτυχθεί η πραγματική ψυχολογία του σπιτιού στον ρεαλιστικό καθημερινό χρόνο χρήσης του και όχι μεταχρήσης κάποιων ωρών σε αυτό, σε ένα δωμάτιο ανάπαυσης για τη συνθήκη του ύπνου, εν δυνάμει της ονειροπόλησης. Αλλά ως ένα καταφύγιο μιας στέγης η οποία να μαρτυρά αμέσως τον λόγο ύπαρξης και να μην είναι ένα φανταστικό αντίγραφο της λειτουργίας του κατοικώ σε ένα διαμέρισμα που μόνο μια εικόνα προς τα έξω περιγράφει.

Η μνήμη είναι αυτή που ορίζει την έννοια της συνήθειας. Με τον τρόπο αυτό θεωρεί κανείς τη μνήμη ως ένα σύστημα το οποίο διαλεκτικά « συνομιλεί » με το υποκείμενο και της ανάγκες του, ως δεδομένα. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν, σύμφωνα με το Γάλλο μαθηματικό Rene Thom τις εσωτερικές μεταβλητές του συστήματος της μνήμης. Σε κάθε επαφή, σε κάθε νέα συνθήκη, το σύστημα ανατρέχει, όταν το υποκείμενο έρχεται αντιμέτωπο με μια νέα συνθήκη, με μια νέα χωρικότητα για να

¹¹ Tschumi, B. Architecture and Transgression, Architecture and Disjunction, MIT Press, London 1996, sel.2-19.

¹² Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή, σελ. 42-43.

¹³ Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή, σελ. 44.

αναθεωρήσει και ανακατασκευάσει τους εσωτερικούς μηχανισμούς που το διέπουν. Τα δεδομένα της μνήμης αποτελούν τον οδηγό κατανόησης του υποκειμένου για την εισαγωγή και εξαγωγή δεδομένων κατ' επανάληψη για να το συστήσει και να το καταγράψει ως ιστορικό στο προσωπικό του αρχείο. Η θεωρία των καταστροφών¹⁴ είναι τα δεδομένα αυτά. Το υποκείμενο βρίσκεται σε μια κατάσταση όπου έχει εξελιχθεί ή μεταλλαχθεί η ζωτική ανάγκη του ως προς ένα νέο κατοικείν και δεν την αναγνωρίζει. Θα μπορούσε κανείς να αναφέρει πως βρίσκεται μια νέα στρατηγική αυτοσυντήρησης του συστήματος μνήμης του ενώ προκειμένου να επαναπροσδιορίσει τα νέα δεδομένα και να συντάξει νέο σύστημα μνήμης διαμόρφωσης κατοίκησης θεωρεί την κατοικία μη αναγνωρίσιμη ανάγνωσης για χωρική εμπειρία. Αποξενώνεται στο ίδιο του το καταφύγιο, αφού ο τρόπος ζωής του έχει αλλάξει και κατά συνέπεια ανατρέπεται και το μοντέλο κατοίκησης της συνήθειας που κληρονόμησε.

Το αίσθημα της αποξένωσης¹⁵ από το οποίο διακατέχεται το υποκείμενο οφείλεται κυρίως στην κατάρρευση της σταθερότητας του χωρικού νοήματος και της υποτιθέμενης μέχρι τώρα ασφάλειας της γνώριμης αρχιτεκτονικής δομής της κατοίκησης του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκληθεί και να καταρριφθεί το δεδομένο της συνήθειας του και να δημιουργηθεί μια νέα ανάγκη για την εύρεση ενός «κενού τόπου», χωρίς μνήμη, για μια προσωπική χωρική και βιωματική εμπειρία. Στο πεδίο του ανοικείου η χωρική αυτή εμπειρία του ατόμου προκύπτει αυθόρμητα και μεταβάλλεται απρόβλεπτα μέσα στο χρόνο, έχοντας ως βάση της το κενό και καταρρίπτοντας τις μέχρι τώρα γνώριμες για το υποκείμενο σχέσεις και αρχιτεκτονικές δομές. Η αμφισημία των λέξεων και η αλλαγή των σημασιών τους στο πέρασμα του χρόνου. Ο Freud αναφερόμενος στο συμβάν και στην αμφισημία του, τη στιγμή της μετάλλαξης του οικείου σε ανοικείο. Αρχικώς, και οι δυο λέξεις απέδιδαν την ίδια νοηματοδότηση. Στη γερμανική γλώσσα το ανοικείο (unheimlich) ορίζεται ως μια κατάσταση τρομαχτική, ενώ ανάγεται σε κάτι το πρωταρχικά οικείο, γνωστό ως heimlich. Η λέξη που ορίζει το οικείο ετυμολογικά έχει διυπόστατη ερμηνεία. Εμπειριέχει δυο ενότητες τόσο αντιφατικές μεταξύ τους. Αυτή της αναπαράστασης, όπου το υποκείμενο έχει την αίσθηση της κατάστασης του οικείου στο χώρο που διαμένει, της οικειοποίησης του τόπου, ταυτοχρόνως έχει και εκείνη ενός στοιχείου το οποίο εμμένει ως κρυπτό. Ως μυστικό, κατά τι Schelling κάθε στοιχείο, κάθε τι που αναδύεται στην επιφάνεια, ενώ όφειλε να παραμείνει κρυφό¹⁶. Οι έννοιες των λέξεων δείχνουν μια διαδρομή που οφείλει κάθε υποκείμενο να ακολουθήσει, μια περιπλάνηση στη χαρτογράφηση της συνήθειας που το ορίζει και την εκ νέου αρχιτεκτονική διαμόρφωση σε αυτή τη στιγμή της διάβρωσης, της κατάρρευσης και του προβληματισμού των παραδοχών ενός σκηνικού τόπου όπου η μια πράξη μπορεί να λάβει χώρα και συνεπάγεται την πιθανότητα ή τη δυνατότητα δημιουργίας μιας νέας, διαφορετικής κατάστασης. Είναι τα «συμβάντα σκέψεις»¹⁷ κατά το Foucault, όπου το υποκείμενο ξεπερνά την απλή πρακτική μιας δράσης ή δραστηριότητας, ξεπερνώντας την οριοθέτηση και προβληματοθεσία της συνήθειας με το αίσθημα της αποξένωσης στον ίδιο του τον οίκο. Δεν πρόκειται για αίσθηση της ανεσιτότητας με κυρίαρχη σκέψη την έλλειψη μιας πατρίδας, συστατικό ανθρώπινο αλλά και δομή της ίδιας της ύπαρξης. Για ένα νέο διαμένειν με ισχυροποίηση στο σημείο επιλογής για μια ιδιωτική τοπικότητα, η οποία ενέχει οντολογική βαρύτητα, αξία, ισότητα και ισοπέδωση των παλαιότερων

¹⁴ Rene Thom, *Mathematical Models of Morphogenesis, Catastrophe Theory*, Chapter 4, Ellis Horwood Limited, New York 1983, σελ. 84-96.

¹⁵ Vidler A. *The Architectural Uncanny – Essays in the Modern Unhomely*, MIT Press, London 1992, σελ.5.

¹⁶ Freud Sigmund, *Das Unheimliche*, 1919. Το Ανοικείο, Μετάφραση Βαϊκούση Εμυ, Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2009, σελ.23.

¹⁷ Rajchman J, *Foucault's Art of Seeing*, October, Vol. 44, Spring, 1988, http://agentcode.wikispaces.com/file/view/FoucaultsArtOfSeeing_Rajchman.pdf.

προτύπων και προβολών μιας αρχιτεκτονικής δομής με διαφορετικές πεποιθήσεις. Για μία ανάκτηση ενός ανοίγειν σε έναν τόπο με ταυτοποιητικές πρακτικές σε τετραγωνικά μέτρα τόσα όσα χρειάζεται το υποκείμενο. Το σημείο εκκίνησης είναι ότι ορίζουμε έναν αρχιτεκτονικό σχεδιασμό βάση του οποίου δεν θα είναι η μελέτη και ο διαμόρφωση μιας κατοικίας και του χώρου της αλλά ο επαναπροσδιορισμός της υποκειμενικότητας του ατόμου. Ο σύγχρονος άνθρωπος ως υποκείμενο δημιουργεί τον κόσμο που τον αναπαριστά και ο κόσμος γίνεται εικόνα του. Είναι σε θέση, αφού η ίδια η κοινωνία και οι ρυθμοί της του το επιβάλλουν, να νοήσει ένα νέο κατοικείν, ώστε να « χτίσει » μια κατοικούσα υποκειμενικότητα σώματος και Εαυτού, για να απομονωθεί και να αποσυρθεί ως σκεπτόμενο ον. Για μια πρώτη προσέγγιση της έννοιας της Αρχιτεκτονικής Πράξης, είναι προφανείς οι προβολές του παρελθόντος ως προς το δίπολο ατόμου- χώρου. Με ποιο τρόπο θα μπορούσε κανείς να καταλύσει την έννοια της συνθήκας συνεπώς της επαναληπτικής δράσης διαμονής. Ενώ με μια πιο ψυχαναλυτική θεώρηση, αυτού του είδους οι πεποιθήσεις « κατοικούν » αιώνες μέσα στο κοινωνικοπολιτικό παρελθόν του ανθρώπου είναι σε θέση να παρεκκλίσουν και να επανατοποθετηθούν σε ένα νέο πλαίσιο διαρρυθμισμού. Η μνήμη δεν είναι απλώς ένα σύνολο νοητικών και ψυχικών λειτουργιών αλλά το θεμέλιο του ίδιου του τόπου. Η αναγνώριση και η ανάγνωση του. Είναι η προσωπική αφήγηση του υποκειμένου και των πρωτογενών αναγκών του. Ένας τόπος πιο συναισθηματικός που ορίζεται ως νέος χάρτης θραυσμάτων, ιχνών, δίνοντας ταυτότητα για ένα σκηνικό όχι φαντασιακών διαφυγών αλλά αποκαλυψιακών αφηγήσεων.

Η ανάδειξη αυτού του πλαισίου_πεδίου της έρευνας του υποκειμένου σε σχέση με το προσωπικό τόπο και όχι ο χώρος ως κάτι αυθόπαρκτο, έξω από τους ανθρώπους που το κατοικούν, τον επινοούν ή τον μετασηματίζουν, τον φαντάζονται ή τον βιώνουν. Το σημείο εκκίνησης είναι η αναθεώρηση της αρχιτεκτονικής ως πρακτική στη σύγχρονη εποχή και κοινωνική δομή, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Πράγματι, οι συνθήκες που διαμένουν οι άνθρωποι πλέον στα αστικά κέντρα έχει αλλάξει τόσο σε ρυθμούς, σε χρόνους αλλά και σε διάρκεια. Οι συσχετίσεις διαφοροποιούνται και δημιουργείται η προβληματική της νέας δράσης και ανάγκης για επαναπροσδιορισμό της νοηματοδότησης και αντίληψης της κατοίκησης, ενώ τα ευρήματα τους και οι συνέπειες τους θα αναδειχθούν ως ένας πολυεπίπεδος προβληματισμός για την κατοίκηση εν γένει του ανθρώπου στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον. Με αυτή την ατομική και συλλογική εμπειρία του χώρου και του χρόνου της πόλης δημιουργείται η αναζήτηση των καθημερινών του αναγκών για τον επαναπροσδιορισμό της σημασίας των αστικών ρυθμών και η νέα δυναμική των χωρικών σχέσεων. Ως ένας τόπος προσωπικής ανάγνωσης στις κοινωνικές πρακτικές και το εφήμερο νόημα του μέσω μιας προσωρινής ταυτότητας. Ο Guy Debord πιστεύει πως η αρχιτεκτονική είναι ο απλός τρόπος για να αρθρώσει κανείς το χρόνο με τον χώρο, να ρυθμίσει την πραγματικότητα, να πλάσει όνειρα, να πετύχει όχι μόνο την έκφραση της ομορφιάς αλλά και μια πιο διαμορφωτική ρύθμιση που εγγράφεται στην αιώνια καμπύλη των ανθρώπινων επιθυμιών και προόδων που έχουν γίνει προς την πραγμάτωση τους.¹⁸

Ο άνθρωπος έχει στη φύση του να δημιουργεί χώρους διαμονής. Από την αρχή της ανθρωπότητας ήταν το καταφύγιο από την έχθρα της φύσης και παρέμενε για ένα μεγάλο διάστημα έτσι, ενώ σήμερα έχει γίνει πια το καταφύγιο από την έχθρα της κοινωνίας. Το ματάκι στην πόρτα της εξώπορτας φαντάζει σαν ένα περισκόπιο μια αλλοτρίωσης. Αν και τώρα είναι και αυτό περιττό. Απλά απαγορεύεται η είσοδος στους παρείσακτους. Έχει πάψει να αποτελεί καταφύγιο- κρυψώνα και έχει μεταμορφωθεί σε καταφύγιο- οχυρό. Δεν δηλώνεται ο φόβος ούτε η πολεμική απειλή ή εξέγερση αλλά ο

¹⁸ Guy Debord, *Internationale Situationniste*, Το ξεπέρασμα της Τέχνης, Ντοκουμέντα πριν την Ίδρυση της Κ.Δ., Γιάννης Ιωαννίδης, Ύψιλον, Αθήνα, 1999.

κύριος φόβος απέναντι στο κοινωνικό σε μια προσπάθεια διατράνωσης της ατομικής ιδιοκτησίας. Όλα αυτά είναι παράγοντες σε σειρά οι οποίοι μεταβάλλουν την κατοικία σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, φυλακές στην είσοδο του στρατοπέδου μιας οικογένειας, ενός κοινωνικού ελέγχου, μιας διευρυμένης ανάγκης χωροθέτησης της εξουσίας συνισταμένων του σημερινού συστήματος κυριαρχίας όπου η κατοικία είναι απλά ο χώρος όπου αυτές στεγάζονται. Είναι προφανές για τον καθένα ότι οι ανατροπές που έχουν επιπτώσεις στην εποχή έχουν και στο υποκείμενο. Μια ανάλυση κατά τον Lacan που παρακινεί το άτομο να συναντήσει «την υποκειμενικότητα της εποχής του»¹⁹, η οποία είναι συνδεδεμένη με την κατάσταση του πολιτισμού. Μια νέα δυσφορία του υποκειμένου για τον πολιτισμό. Σε μια εποχή όπου τα πλαίσια του καπιταλισμού, της εξάπλωσης της επιστήμης και της απελευθέρωσης των πρακτικών απόλαυσης, η δυσφορία του σύγχρονου υποκειμένου είναι συνέπεια της παραίτησης από την ενορμητική ικανοποίηση που επιβάλλεται από την οργανωμένη σε κοινωνία ζωή. Πρόκειται για τα πεπρωμένα των ενορμήσεων²⁰ που διασταυρώνονται με τα ανθρώπινα πεπρωμένα. Ο ίδιος ο πολιτισμός ανιχνεύεται παρών και ενεργός μέσα στη συγκρότηση της ψυχικής ιδιοσυστασίας του ανθρώπινου είδους. Ο πολιτισμός της δυσφορίας, της καταστροφής και της αυτοκαταστροφής φαίνεται να είναι το στοιχείο που δημιουργεί στο υποκείμενο μια ιδιαίτερη διαδικασία αναπόφευκτη ως προϋπόθεση για να αναδυθεί η ανθρώπινη συνείδηση και να δοθεί μια προοπτική διεξόδου.

Μέσω των προβολών προσομοιώσεων από το αρχαικό υλικό των φωτογραφιών και την κατηγοριοποίηση αυτών των υποκειμένων με την ελεύθερη βούληση να τοποθετηθούν μπροστά σε ένα νέο κατοικείν, παρατηρούνται υβρίδια μίμησης σπιτιού (μια αναπαράσταση συνάρτησης χώρου) και κατ' επέκταση εαυτού μέσω των φαντασιακών χωρικών σημαδιών του. Γίνεται άφοβος, σε ένα σχέδιο ιδιωτικού πεπρωμένου κάθε ψυχής, σε μια απόλυτα προσωπική διατύπωση της αίσθησης περί προσωπικού πεπρωμένου και υποκειμενικότητας, όπου συγκροτείται ψυχικά με οδηγό τη θεμελιακή του φαντασίωση²¹. Μικρά παραπήγματα, χωρικές εγκαταστάσεις, πρόχειρες καλύβες²², φωλιές κελύφη, είναι ορισμένα παραδείγματα δομών ιδιωτικοποίησης των υποκειμένων. Η ελάχιστη δομή τους μέσω των συνθηκών στέγασης μπορούν να χαρακτηριστούν ως μαχόμενα καταφύγια, αντιληπτά στο πλαίσιο μιας πιθανής απειλής. Παρομοιώσεις με την καλύβα του ερημίτη²³ ευνοούν την ιδέα του άμεσου ζωτικού χώρου. Στιγμές ιδιωτικότητας που εμπνέονται από την πρωταρχική λειτουργία του αναγκαίου προστατευτικού χώρου. Ιδιαιτερότητες των νέων εμπειριών κατοίκησης- ιδιωτικοποίησης ενός χωρικού κενού με τις αυτοκατασκευές και τη συνύπαρξη τους στο δημόσιο με τα ιστορικά τεκμήρια, τα μνημεία, τα ερείπια, που χαρακτηρίζουν την πόλη. Η ενσωμάτωση του «έσω» με το «έξω» σε μια απολυτοποίηση των ορίων ανάμεσα τους. Από τα κελιά απόσυρσης, τα καταφύγια απομόνωσης προς προσωρινή διαμονή, την υποκειμενική αυτοσχέδια και αυτόνομη κατοίκηση στο δημόσιο χώρο, κυριαρχεί η έντονη σωματοποίηση του ανθρώπου στις χωρικότητες του. Απεξάρτηση συμβάσεων σε ένα σώμα συμβατό για μια ανάγκη αυτοφυλάκισης με το φαλλικό τρόπο του ευνουχισμού κατά τον Freud.

Τι θα πει «ενοικώ μια κάμαρα;»

Όταν «ενοικείς έναν τόπο», τον οικειοποιείσαι;

¹⁹ Ζακ Λακάν, «Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας», Γραπτά, Εκκρεμές, σελ. 204.

²⁰ Sigmund Freud, Η Δυσφορία μέσα στον πολιτισμό, Μετάφραση Βασίλης Πατσογιάννης, Εκδόσεις Πλέθρον, σελ.10.

²¹ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.24.

²² Αποστόλης Αρτινός, Η ελάχιστη δομή, Σκηνές της καλύβας, Εκδόσεις Κριτική, σελ.42.

²³ Αποστόλης Αρτινός, Η ελάχιστη δομή, Σκηνές της καλύβας, Εκδόσεις Κριτική, σελ.78.

Η εξέλιξη της πόλης στο μέλλον εξαρτάται από πολλούς αστάθμητους και δύσκολα προβλέψιμους παράγοντες, όσον αφορά στα μέσα και στους τρόπους διαχείρισής τους. Όμως μέσα από τις αρχές του βιώσιμου σχεδιασμού σκιαγραφούνται κατευθύνσεις προόδου και πιθανές λύσεις στα προβλήματα τόσο του μέλλοντος όσο και των σημερινών δυστοπικών μητροπόλεων. Η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης αναδεικνύεται ως η σύγχρονη ουτοπία²⁴. Οι ουτοπικές θεωρίες για την κοινωνία, την πόλη και την αρχιτεκτονική μέχρι και τον 20^ο αι. Διατυπώθηκαν σε μεταβατικές περιόδους πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών και επηρέασαν την σκέψη και τον οραματισμό στην αναζήτηση της ιδανικής πόλης. Η κριτική μελέτη και ανάλυση « ουτοπιών » του παρελθόντος είναι σημαντική καθώς και πολλές ιδέες ζωτικής σημασίας για το μέλλον αλλά και κάποιες λαθεμένες προσεγγίσεις, προέρχονται από τα ουτοπικά οράματα. Ο όρος **ουτοπία** πρωτοεμφανίζεται το 1516 στο έργο του φιλοσόφου Thomas More. Ενώ προέρχεται από την ελληνική λέξη « τόπος » με το πρόθεμα « ου » και συμβολίζει τον μη υπάρχοντα τόπο. Ως ουτοπία χαρακτηρίστηκε και η Ατλαντίδα του Πλάτωνα στην « Πολιτεία », η οποία παρά τον αριστοκρατικό της χαρακτήρα περιέχει κοινοκτημονικές αντιλήψεις. Στους νεότερους χρόνους στη σφαίρα της πολιτικής ουτοπίας κινείται τόσο η « Πολιτεία του Ήλιου » του Tommaso Campanella (1602), όσο και η « Νέα Ατλαντίδα » του Francis Bacon (1623). Γενικά η ουτοπία αναφέρεται ως μια υποθετική ιδανική κοινωνία, έχει χρησιμοποιηθεί όμως και για να περιγράψει πραγματικές κοινωνίες που ιδρύθηκαν με σκοπό την εφαρμογή ουτοπικών ιδεών. Το επίθετο «ουτοπικός» αναφέρεται σε καλοπροαίρετες (κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτικές) αλλά απίθανες προτάσεις, ή τουλάχιστον σε προτάσεις που είναι πάρα πολύ δύσκολο να εφαρμοστούν. Πολλές φορές η ουτοπία δεν έχει έναν δρόμο, μια πορεία, ένα όραμα που να μπορεί να πραγματοποιηθεί μελλοντικά, όταν αλλάξουν οι ιστορικές συνθήκες, οι οποίες στο παρόν την κάνουν να μοιάζει με «ου τόπο». Για αυτό ο ρόλος της ουτοπίας είναι περισσότερο κοινωνικοπρακτικός παρά γνωστικός. Ο ουτοπιστής εξεγείρεται εναντίον αυτού που υπάρχει και υποδεικνύει δυνατότητες υπέρβασης εκεί όπου η ψυχρή λογική δεν βλέπει ακόμα διέξοδο.

Οι αρχιτέκτονες από την περίοδο του νεοκλασικισμού, είχαν εκφράσει μη πραγματοποιήσιμες πρακτικές με χαρακτηριστική περίπτωση αυτή του Giovanni Battista Piranesi. Κατά τον 18^ο αι. Οι αστοί οραματισμοί του Étienne-Louis Boullée με το « Κενοτάφιο του Isaac Newton » και του Claude- Nicolas Ledoux με την « Ιδανική Πόλη » αποτέλεσαν προτάσεις των οποίων ο ουτοπικός χαρακτήρας οφειλόταν στην ανεπάρκεια κατασκευαστικής υποδομής για την υλοποίησή τους. Στις αρχές του 19^{ου} αι. παρουσιάστηκαν ουτοπικές προτάσεις από τους Robert Owen και Charles Fourier, ενώ στα τέλη του ίδιου αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους « Η Κηπούπολη » (1902) του Ebenezer Howard και « Η Βιομηχανική Πόλη » (1917) του Tony Garnier. Με το πέρασμα στον εικοστό αιώνα και την περίοδο ακμής του Μοντερνισμού, αίσθηση προκαλεί η πολεοδομική κλίμακας πρόταση του Le Corbusier για το Αλγέρι το 1930, ενώ το 1962 ο Buckminster Fuller με τον γεωδαιτικό θόλο πάνω από το κέντρο του Μανχάταν εισάγει ένα καινούργιο ύψος στους ουτοπικούς οραματισμούς. Παραλλήλως ο Ιαπωνικός Μεταβολισμός με τις οραματικές μεγαδομές του κατά τη διάρκεια του '60 συγχρονίζεται και αλληλεπιδρά. Από την αρχή της δεκαετίας του '50, η Ευρώπη αρχίζει και ανοικοδομείται. Με τη βιομηχανική ανάπτυξη και την τεχνολογική άνοδο εμφανίζεται ένα κλίμα αισιοδοξίας, ενώ το Μοντέρνο κίνημα περνάει στο περιθώριο στον τομέα της αρχιτεκτονικής μετά από την κριτική που της ασκεί η ομάδα TeamX στο τελευταίο CIAMX στο Dubrounic το 1956. Στις αρχές του '60, η τεχνολογική άνοδος μετατρέπει σταδιακά τις κοινωνίες ασυναίσθητα σε καταναλωτικές χωρίς συνείδηση. Εναρμονισμένη σε αυτό

²⁴ Μάμφορντ Λ., Η ιστορία των ουτοπιών, Εκδόσεις Νησίδες.

το κλίμα, ενώ η Pop Art αντιδρά, εμφανίζεται η αγγλική ομάδα Archigram προτείνοντας νεο-φουτουριστικές απόψεις που συνδέονται με το έργο του αμερικανού αρχιτέκτονα Buckminster Fuller, κάνοντας χρήση το όραμα της υψηλής τεχνολογίας. Τα αποτελέσματα αυτής της τεχνολογικής υπεροχής δεν άργησαν να φανούν, από τα μέσα της δεκαετίας του '60 η κλιμάκωση του ψυχρού πολέμου, Αμερικής και Σοβιετικής Ένωσης, χωρίζει τον κόσμο σε δυο σφαίρες επιρροής. Στην κρίση της Κούβας (1962) και στον πόλεμο του Βιετνάμ (1965-75) σε συνδυασμό με το συντηρητικό πνεύμα προκαλούν αντιδράσεις. Σε αυτό το αντιπολεμικό κλίμα εμφανίζεται το κίνημα των Hippies και η σεξουαλική απελευθέρωση. Παράλληλα στο Παρίσι με τον Μάη του '68, η ιδιωτική και δημόσια ζωή έχει αλλάξει ριζικά.

Τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της φουτουριστικής αρχιτεκτονικής θα αφορούν την παροδικότητα και την παλαιώση, έγραψε ο Filippo Marinetti ²⁵το 1914 στο «Μανιφέστο της φουτουριστικής αρχιτεκτονικής». Όπως αναφέρει, τα σπίτια μας θα διαρκούν πολύ λιγότερο από ότι εμείς. Κάθε γενιά πρέπει να χτίσει την πόλη της. Περισσότερο από σαράντα χρόνια αργότερα ο γεννημένος στην Ουγγαρία αρχιτέκτονας Yona Friedman, προβλέποντας και ο ίδιος ότι τα δημογραφικά γεγονότα και οι νέες συνήθειες της ζωής αλλάζουν διαρκώς λειτουργώντας ενάντια σε μια στατική ύπαρξη, πρότεινε κάτι ακόμα πιο ριζοσπαστικό. Κάθε δημιουργία που στηρίζεται σε αιώνιους κανόνες πρέπει να υπόκειται σε μετασχηματισμό και ανανέωση. Το πιο μεγάλο εμπόδιο σε μια τέτοιου είδους «γενική θεωρία κινητικότητας», όπως το επεσήμανε ο Friedman, ήταν η ακαμψία του χτισμένου περιβάλλοντος. Η κατοικία, οι χώροι εργασίας, οι υπηρεσίες έτειναν να επιβιώσουν περισσότερο από τους σχεδιαστές τους και από τη χρήση τους, λόγω του τρόπου με τον οποίο είχαν κατασκευαστεί. Το 1958 πρότεινε μια «κινητή αρχιτεκτονική», αποσκοπώντας όχι σε μια αρχιτεκτονική κινούμενων μερών αλλά ευελιξίας, ένα ευμετάβλητο σύστημα το οποίο θα ενσωμάτωνε και θα προσέφερε προσαρμοστικότητα στις νέες χρήσεις. Η κριτική αυτή προέκυψε στην προτελευταία συνεδρίαση του CIAM στο Dubrovník, το 1956. Εκεί όπου τέθηκε υπό αμφισβήτηση και χαρακτηρίστηκε ξεπερασμένος ο μοντερνισμός, αφού παρήγαγε μόνο στατικά σχέδια τα οποία ήταν ακατάλληλα για τις νέες σφαιρικές πραγματικότητες. Την ίδια χρονιά, εισχωρεί το Κίνημα για ένα Φανταστικό Bauhaus, ενώ το 1958 στην Καταστασιακή Διεθνή²⁶ προβάλλουν μια ριζοσπαστική άποψη για τη ζωή στην πόλη- κατά της λειτουργικότητας και του ορθολογισμού- υπέρ της ποίησης και της φαντασίας, στοιχείων που έχουν εκλείψει από την μοντέρνα ζωή. Βασικότερα μέλη της ομάδας, ο Guy Debord, ο Constant και ο Asger Jorn.

Ο Τάκης Ζενέτος με την μελέτη του που αφορά μια πόλη βασισμένη στα τελευταία τεχνολογικά επιτεύγματα, τόσο ως προς την κατασκευή της, όσο και προς το βαθμό επιρροής της τεχνολογίας επάνω στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, παίρνει θετική χρεία, βοηθώντας και αποδεσμεύοντας τους πολίτες από τις επαναλαμβανόμενες βιομηχανικές διαδικασίες. Η κεντρική ιδέα της «Ηλεκτρονικής Πολεοδομίας» είναι η δημιουργία ενός εκτεταμένου συστήματος αναρτήσεων από καλώδια επιπέδων όπου θα φιλοξενήσουν τις δραστηριότητες της πόλης και ιδιαίτερα την κατοικία επάνω από την προστατευόμενη και ελεύθερη φύση. Η πρόταση του Ζενέτου²⁷, έχει στοιχεία πρωτοτυπίας και χαρακτήρα αυτονομίας, εντούτοις παρουσιάζει ομοιότητες με άλλες ουτοπικές προτάσεις της εποχής του. Στην μελλοντική του πόλη φαντάζεται τον άνθρωπο με διαφορετικό τρόπο από ότι ο Constant τον Homo Ludens. Σε αντίθεση με την New Babylon, στην «Ηλεκτρονική Πολεοδομία», θα υπάρχει ο Διαδραστικός

²⁵ Filippo Marinetti, Μανιφέστα Φουτουρισμού, Εκδόσεις Αιγόκερος.

²⁶ Internationale Situationniste, Το ξεπέρασμα της Τέχνης, Ανθολογία κειμένων της Καταστασιακής Διεθνούς, Εκδόσεις Ύψιλον.

²⁷ Τάκης Ζενέτος, Ηλεκτρονική Πολεοδομία. Αρχιτεκτονικά Θέματα, Τεύχος 3, σελ.36-42.

Άνθρωπος, ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει το χώρο με τη βοήθεια διαδραστικών περιβάλλοντων που συνδέονται με τηλε- δραστηριότητες. Κοινός τόπος των θεωριών τους είναι η πίστη σε μια αταξική κοινωνία, μια πιο βιώσιμη πόλη και ένα άθικτο περιβάλλον. Κοινός τόπος συνάντησης είναι ακόμα η ριζοσπαστικότητα με την οποία ο καθένας αντιμετωπίζει κάποια ζητήματα. Ενώ το 1971, μελετάει την μονάδα κατοικίας ως έναν συνδυασμό ευελιξίας, όπου θα προσφέρει στον κάτοικο τη δυνατότητα να συναρμολογεί τα στοιχεία της, διαμορφώνοντας έτσι τον προσωπικό του χώρο.

Συνοψίζοντας, ο Yona Friedman, ο Constant, αλλά και ο Cedric Price, το Archigram, το Superstudio και οι Archizoom Associati, εξέφρασαν μια νέα μητροπολιτική ευφυΐα που προανήγγειλε την μεγάλη κλίμακα των νέων χώρων κατανάλωσης, τη διασπορά της «infoarchitecture», της «ψυχογεωγραφίας» των καταστασιακών και του «ηλεκτρονικού χωριού», πόλεις σαν ένα είδος αυτοματοποιημένων κόμβων κινητής κατοίκησης και περιπλάνησης, που τις φέρνει κοντά στο μέλλον του ψηφιακού χώρου. Οι ουτοπικές θεωρίες για την κοινωνία, την πόλη και την αρχιτεκτονική μέχρι και τον 20^ο αι. διατυπώθηκαν σε μεταβατικές περιόδους πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών, ενώ επηρέασαν την σκέψη και τον οραματισμό στην αναζήτηση της ιδανικής πόλης. Η κριτική μελέτη και ανάλυση των « ουτοπιών » του παρελθόντος είναι σημαντική καθώς πολλές ιδέες ζωτικής σημασίας για το μέλλον αλλά και κάποιες θεμελιώδεις προσεγγίσεις προέρχονται από τα ουτοπικά οράματα.

Ich bin

είμαι αυτό που κατοικώ;

Η αναζήτηση του προκύπτει βάση του προσωπικού ερωτήματος *είμαι αυτό που κατοικώ* μέσα στον περικλειστο χώρο, το ενδιάμεσο που ορίζουν τα τέσσερα ντουβάρια ενός διαμερίσματος. Η οικειότητα που δεν ορίζεται στην ανάγκη των ωρών του ύπνου δημιουργεί ένα ανέσπιο περιβάλλον κατοίκησης του υποκειμένου που πια δεν του εγγυάται την ελευθερία, την ειρήνη και τη διαφύλαξη του²⁸. *Bauen* σημαίνει κατοικώ και προέρχεται ετυμολογικά από τη λέξη (*ich*) *bin* που σημαίνει (εγώ) είμαι, όπως αναφέρει ο Heidegger²⁹. Ως έσχατη και πιο προσωπική δυνατότητα, γνωρίζει το υποκείμενο για πρώτη φορά τον πραγματικό εαυτό μέσω της ερμηνείας της κατοίκησης χωρίς τις επικαλύψεις της ανευθεντικότητας. Μια φωνή συνείδησης με το κάλεσμα του ουσιωδώς ανέστιου ανθρώπου που καλείται να αναδεχθεί την προσίδια πατρίδα του. Το *σκέπτεσθαι* διότι αισθάνεται το άτομο από παντού εκπατρισμένο, διότι πουθενά δεν νιώθει ότι είναι σπίτι του παρά μόνο όταν είναι καθ' οδόν προς το είναι του, προς την καθαυτό πατρίδα του. Αφού ο άνθρωπος ως θνητός βρίσκεται συνεχώς στην αναζήτηση της ουσίας του, κατ' επέκταση αυτής στην πολυπόθητη πατρίδα.

²⁸ Αποστόλης Αρτινός, Η ετεροτοπία της καλύβας, Εκδόσεις Σμίλη, σελ. 17.

²⁹ Martin Heidegger, Κτιζειν Κατοικειν Σκεπτεσθαι, Εκδόσεις Πλέθρον, σελ. 29.

Η προβληματοθεσία έγκειται στη σκέψη του υποκειμένου ως προς την κατοίκηση του σε έναν χώρο και η έννοια στην πράξη. Ο δεσμός τόπου και χώρου, περικλείεται και δημιουργείται η σχέση του τόπου με τον άνθρωπο που διαμένει σε αυτόν³⁰. Κάθε εποχή έχει και την αρχιτεκτονική που της αρμόζει, μια αρχιτεκτονική που δεν κάνει τίποτε άλλο από το να μορφοποιεί την ιδιαίτερη θέση του ανθρώπου πάνω στη γη. Το ρομαντικό πρότυπο της αγροικίας, «το κατοικείν των χωρικών», όπως αναφέρει ο Heidegger, θα είναι και το τελευταίο ίχνος μιας αρχαίας αντίληψης που θα ανατραπούν στα πλαίσια της εκάστοτε εποχής. Η περίφημη αγροικία του Goethe, τα τοπία του Turner και του Constable, η αισθησιακή ρέμβη του Rousseau δεν είναι παρά σημεία μιας ολικής και σχεδόν μαζικής εμπύθισης στη φύση, μια μέθεξη στο τοπίο που έμελλε να είναι και η τελευταία ιστορικά. Αυτή η ξύλινη καλύβα στο δάσος, η πιο βαθιά μνήμη του ανθρώπου, σύμφωνα με τον Bachelard, ήταν ένας τόπος κατοίκησης που ενσάρκωνε μια ολόκληρη κοσμοθεωρία αιώνων, μια μαρτυρία για τη θέση του ανθρώπου πάνω στη γη, καθώς και για την οικειότητα αυτής της θέσης. Μια καλύβα, όπου θα γινόταν ο τόπος των πιο ισχυρών ονειροπολήσεων του εγκόσμιου υποκειμένου και της δομικής αντίληψης του. Πρόκειται για ένα κατοικώ που καλείται να στεγάσει αυθεντικά την ανεσιότητα του ανθρώπου αλλά και να τον προετοιμάσει για την αδύνατη δεξίωση του Άλλου. Τα τετραγωνικά του διαμερίσματος του φαντάζουν εξουθενικά ενώ ο «πραγματοποιημένος στόχος του σπιτιού» είναι στην πραγματικότητα σε μια διαρκή πραγμάτωση και το Κτίσμα, από μια χειροτεχνία μοναξιάς, καταλήγει να γίνει μια μανιακή εργασία άγχους³¹. Ένα σπίτι που φαντάζει ένας χώρος καταγωγικής μοναξιάς. Στο σημείο αυτό, αναρωπιέται κανείς για το ζήτημα της λειτουργικότητας. Τα τετραγωνικά πια καλύπτουν την ματαιοδοξία της εικόνας του υποκειμένου «προς τα έξω» και ελάχιστα από αυτά έχουν πραγματική και αντικειμενική λειτουργικότητα. Είναι τόποι απλοί επιβολής, όπου δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα της σύγχρονης εποχής και τις ανάγκες του υποκειμένου, τα επείγοντα ζητήματα του, αυτά της χρησιμότητας και της λειτουργικότητας των χώρων, παρά μόνο τα ζητήματα των αναγκών του ύπνου.

³⁰ Martin Heidegger, *Κτιζειν Κατοικείν Σκεπτεσθαι*, Εκδόσεις Πλέθρον, σελ. 55.

³¹ Αποστόλης Αρτινός, *Η ετεροτοπία της καλύβας*, Εκδόσεις Σμίλη, σελ. 54-55.

Η κατοικία φαίνεται να αποσυνδέεται από την « κατοίκηση », φαίνεται να έχει μια πιο κοινωνική χροιά, δεν είναι μια βιολογική ανάγκη. Η ανάγκη της κατοικίας δεν αφορά πια τις απειλές φυσικών συνθηκών, σταματούν να βελτιώνονται με σκοπό την καλύτερη προστασία από το (φυσικό) περιβάλλον, αλλά η ανάγκη αγγίζει και αποκτά μια πιο κοινωνική σημασία. Αναπόφευκτα, προκύπτει η αναζήτηση για το τρίπτυχο των βασικών αναγκών του ανθρώπου, αυτό της τροφής- ένδυσης- κατοικίας. Η τροφή είναι κάτι εντελώς απαραίτητο αφού διατηρεί το άτομο στη ζωή. Η ένδυση το προστατεύει από τα καιρικά φαινόμενα. Η στέγη; Η βασική βιολογική και άμεση ανάγκη είναι και αυτή του ύπνου. Στην αρχαία Ελλάδα, η κατοικία χρησίμευε κατά βάση ως τόπος ύπνου και φαγητού. Οι κατοικίες έχουν προσαρμοστεί σε χώροι φιλοξενίας για κάποιες ώρες, μορφής «υπνωτηρίου» και έχει αλλάξει χρήση οι υπόλοιποι χώροι του σπιτιού.

Αποϋλοποίηση του περιβάλλοντος της κατοίκησης του διαμερίσματος.

Διαμέρισμα: ένας τόπος που διαθέτει χώρους.

Μια διαμονή ως κίνηση εσωτερικής περισυλλογής χωρίς διεργασίες κατοχής και κυριαρχίας. Μόνο διεκπεραίωση των ζωτικών του αναγκών. Ως μια χρήση ενός χώρου, μυστικού, για να γίνει αντιληπτή στο υποκείμενο η έννοια της απουσίας με σκοπό να συγκροτηθεί η ταυτότητα, η μοναχική και αποχωρισμένη ταυτότητα του Εαυτού. Ως μια κατοικία για να συλλάβει τον Άλλον και το άλλο του κόσμου, μέσα στον κόσμο, ως τόπος ψηλάφησης του ακατοίκητου που λαμβάνει χώρα στα πολυάριθμα δωμάτια με «γέφυρες» τους διαδρόμους αχανών διαμερισμάτων άνευ χρήσης.

ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΣΕ ΣΑΛΟΝΙ

Σε σχέση με το σπίτι μου, τα κύρια κέντρα του ενδιαφέροντος μου είναι μάλλον έκκεντρα.

Αυτής της μορφής απομόνωση και απόσυρσης, παρουσιάζεται ως ένα είδος μοναχισμού. Ο ιδιότυπος αυτός ασκητισμός που ήθελε η εργασία της σκέψης να είναι πρωτίστως μια εργασία του εαυτού, μια «πνευματική άσκηση», (Hadot)³², μια εσωτερική καταβύθιση, αλλά και μια φυσική θεώρηση της αλήθειας του περιβάλλοντος χώρου. Το υποκείμενο αποτραβιέται στη γαλήνη και στη μοναξιά για να μπορέσει να αφοσιωθεί ψυχή τε και σώματι, σε μια εσωτερική συνομιλία. Μια συνθήκη μοναξιάς που θα είναι για τον Wittgenstein³³ αυτή η ίδια η διαδικασία της σκέψης. Είναι ένα είδος μυστικισμού του εαυτού και της υποκειμενικής απόσυρσης για να συντελέσει ο άνθρωπος εκ νέου την υποκειμενικότητα και της νέες ανάγκες του. Ως μία άσκηση φιλοσοφίας, μια άσκηση με τον ίδιο μας τον εαυτό. Ο Wittgenstein αναζητούσε σε όλη του τη ζωή αυτή την απομόνωση. Με έναν τρόπο ορίζει το υποκείμενο ένα ιδιωτικό- προσωπικό καθεστώς της μυστικής του αυτοσυνειδησίας ως ένα έργο ενδοσκόπησης και αυτοβελτίωσης. Πρόκειται για μια «καλύβα» των απαραίτητων στοιχείων μιας γλώσσας στην ακρώρεια του νοήματος της, σαν μια οριακή απόπειρα του δημιουργού να αναμετρηθεί με το κενό του, ως αποκαλυπτικό ίχνος της απόσυρσης του ως επιλογή. Η ανάγκη για μια απλότητα του καθημερινού βίου, κατοίκηση με γνώμονα τα βασικότερα στοιχεία χρήσης και όχι ως σύμπτωμα μιας ενσωμάτωσης του όλου του κόσμου μέσα σε ένα διαμέρισμα.

³² Αποστόλης Αρτινός, Η ετεροτοπία της καλύβας, Εκδόσεις Σμίλη, σελ. 33.

³³ Clack, B. An Introduction to Wittgenstein's Philosophy of Religion, 1999 Edinburgh University Press, σελ.4.

Αλλά τη δημιουργία μιας κρυψώνας- φωλιάς. Χωρίς κανένα στοιχείο αυτοεγκατάλειψης μέσα στον ίδιο του τον χώρο, ως μια ζωική διάρκεια που προωθείται από το στάδιο μιας σωματοποιημένης εμπειρίας στον κενό νέο τόπο χωρίς καμία εμπλοκή του υποκειμένου με προβολές και πεποιθήσεις του παρελθόντος. Ως μια γωνιά που επιλέγει να ανασυντάξει την υποκειμενικότητα του, να λειτουργήσει μόνο βάση των αναγκών του και να μη « σπαταλήσει » τετραγωνικά μέτρα ναρκισσιστικού εντυπωσιασμού του Εγώ. Χώροι διανοίγονται όταν αφήνονται να εισέλθουν στο κατοικείν του ανθρώπου³⁴, κατοικώντας υφίστανται με υπομονή χώρους λόγω της διαμονής τους σε πράγματα και σε τόπους.

Η έννοια του ελάχιστου.

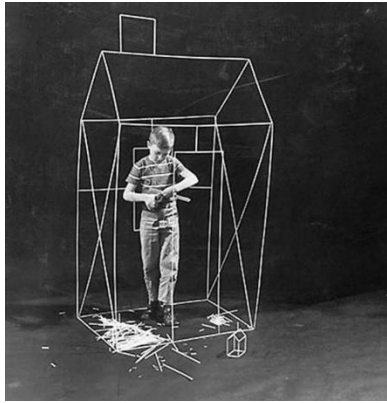
³⁴ Martin Heidegger, Κτιζειν Κατοικείν Σκεπτεσθαι, Εκδόσεις Πλέθρον, σελ. 61.

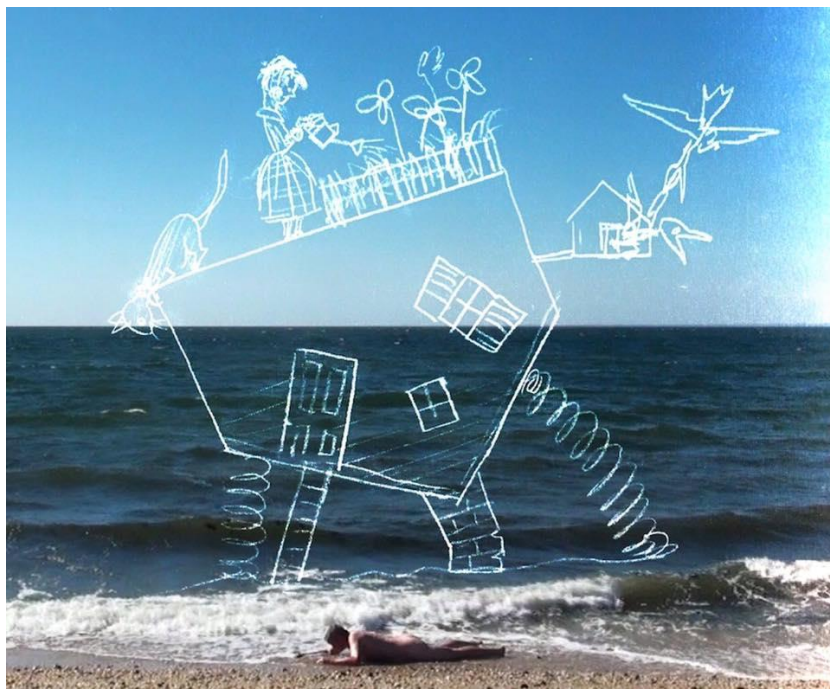
Η έννοια της ασκητικής κατοίκησης ως αντίληψη του Pier Vittorio Aureli, στο *Less is enough*, δίδεται ως στιλιστικό πρόταγμα, μια κουλτούρα απομόνωσης χωρίς κάποιο απαραίτητο στοιχείο το οποίο να προέρχεται από τη θρησκευτική παράδοση. Μια οργάνωση ζωής και καθημερινότητας του υποκειμένου σε ένα κελί, χωρίς καμία συμμετοχή σε κανενός είδους κοινότητα. Αλλά ως μια ρύθμιση ενός κανονικού τρόπου ζωής, μια εξέταση της σωματικότητας. Το σώμα σε ένα περιορισμένο και ελάχιστο χώρο, σε ένα αυτόνομο κελί, μιας συστημική σχέσης με τον τόπο, αφηρημένης δέσμευσης τόσο με τα αντικείμενα όσο και με την παράδοσή τους. Ως λέξεις κλειδιά, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, η λιτότητα, η δωρικότητα, η απλότητα, χωρίς ίχνος ενοχής στη συνήθεια του κατοικείν ή διαμένειν σε έναν τόπο μιας αρχιτεκτονικής κοινότητας. Ως *other worldly*, με μια πιο κοσμική κατεύθυνση, μια ύπαρξη που ελευθερώνεται από τους εγκόσμιους περισπασμούς, σε μια καταστολή των φυσικών ενστίκτων του ατόμου και στην προσκόλληση του σε μια αυστηρή πειθαρχία της ηθικής ορθολογικότητας. Πρόκειται για ένα νέο μοντέλο αστικής ζωής με σκοπό την μεταμόρφωση της ανθρώπινης υποκειμενικότητας. Μια προσαρμογή του εσωτερικού εαυτού που απαιτούνται από τις οικονομικές διαδικασίες του καπιταλισμού, που δεν έχουν ακόμη λυθεί. Η λύση ως μέσο καταπίεσης και ως μια μορφή αντίστασης στην υποκειμενική δύναμη του. Με τον όρο μεταμόρφωση εαυτού, ο Pier Vittorio Aureli, καλείται να ορίσει την έννοια της αυτοθέσπισης (**self- enactment**), με πυρήνα δραστηριοτήτων τον ίδιο τον εαυτό. Ο εαυτός ως κύριο αντικείμενο της ανθρώπινης δραστηριότητας. Και ο φιλόσοφος, Jean Baudrillard, αναφέρει μια ζωή αποκομμένη από τα αντικείμενα της, ένα υποκείμενο που δε δεσμεύεται (**super life without objects**)³⁵. Πρόκειται για την ασκητική μοναξιά, το υποκείμενο μοναχός και μόνος, χωρίς ρόλο, παρά μόνο τον έλεγχο του εαυτού του, χωρίς να θέλει να επιβληθεί σε άλλους. Η εξ' οικείωση των αντικειμένων στο χώρο, σε καμία περίπτωση, δεν είναι η αναγκαστική οικειότητα που είχε παρουσιάσει ο Walter Benjamin, το 1930, με τα *Bergeois apartment*. Χώρος γεμάτος αντικείμενα που επιβεβαιώνουν στο υποκείμενο την ιδιωτική κατοίκηση. **«Κάθε αντικείμενο μπορεί να μιλήσει για τον κάτοχο του» αφηγούμενο την προσωπική ιστορία του.** Αυτή η μονιμότητα και η ψευδή ταυτότητα εντείνει την ανάγκη για τη δυνατότητα κενότητας, ένα *tabula rasa*, για έναν χώρο χωρίς κατοχή κάποιας ταυτότητας ή για μια ειλικρινή αίσθηση του ανήκειν μεμονωμένα σε επιμερισμό.

Eva single cell_ single room

³⁵ Jean Baudrillard, *The System of objects*.

με μια εκπροσώπηση της εσωτερικότητας, το ενιαίο σώμα βρίσκει το κατάλληλο χώρο φροντίδας σε μια δομή ατομική, ασκητική συλλογικής ζωής σε μια μέτρια και λιτή απομόνωση, με τον απαραίτητο εξοπλισμό όχι κατοχής αλλά επιβίωσης. Χώροι υποδοχής ατομικών τόπων υποκειμένων σε κοινή χρήση μιας μεγαλύτερης συλλογικής κοινότητας στην πόλη. Ο σχεδιασμός των χώρων αυτών βασίζεται στην αίσθηση της αυτάρκειας, αυτού που τα διαμένει. Δεν εμπεριέχεται η έννοια της ιδιωτικής ιδιοκτησίας αλλά της προσωπικής απομόνωσης και ενοικίασης μιας κλίνης που περικλείει το σώμα. Ως μια άρνηση κατοχής υλικών, μόνο χρήσης και χρηστικότητας, όχι ως αξία αλλά ως πράξη ανταλλαγής και μεταχρήσης αντικειμένων. Στο σημείο αυτό ανταποκρίνεται ρεαλιστικά ο όρος κοινό. Η ασκητική πρακτική αυτού του είδους της απόσυρσης, απομόνωσης σε ένα πρόσκαιρο διαμονής κατοικούσας υποκειμενικότητας, δημιουργεί ένα νέο μοντέλο μορφής ζωής που στερείται την ιδιωτική περιουσία ως συσσώρευση, χωρίς να είναι μέσο εξουσίας και αυτοπροβολής αλλά είδος υπέρβασης, με αποτέλεσμα να γίνεται αυτόνομο από το σύστημα της εξουσίας. Το Co- op Zimmer του Hannes Meyer ήταν η πρόταση για το αδιέξοδο σε μια κουλτούρα του πολιτισμού ενός σύγχρονου εαυτού στο σήμερα. Ένα δωμάτιο, ένας χώρος, ο εαυτός και η απόσυρση του με στόχο την αναμόρφωση της υποκειμενικότητας του. Κανένα περιττό αντικείμενο, ένα αναγκαίο γραμμόφωνο στοιχείο μη παραγωγικού χρόνου. Ένας χώρος με σύγχρονη λειτουργία για μια διαφορετική σύσταση εαυτού σαν ένα ημερολόγιο σύντομου χρόνου ενός ενοικιαστή στο δημόσιο τοπίο. Ένα σταθερό κελί για αυτομόνωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Ο σύγχρονος άνθρωπος, ο άνθρωπος της πόλης, συνεχίζει να διατυπώνει το αίτημα της κατοίκησης σε έναν αρχιτεκτονικό χώρο, ακόμη παραμένει ένοικος_κάτοικος που διαμένει σε κάποιο διαμέρισμα, σε ένα αστικό διαμέρισμα μιας πολυκατοικίας. Ο Benoit Goetz, στο βιβλίο του *La Dislocation*³⁶, αναρωτήθηκε για την έννοια της κατοίκησης διατυπώνοντας τον προβληματισμό «Πώς θα κατοικούμε έναν κόσμο μη κατοικήσιμο; Πώς θα κατοικήσουμε το μη κατοικήσιμο χωρίς να ενδώσουμε στο απόκοσμο, στον μη κόσμο;». Η απάντηση βρίσκεται ίσως στη φράση του Maurice Blanchot, κατοικώντας **«χωρίς συνήθεια»**, με πολλαπλούς τρόπους. Το «Habiter sans habitude» εκφράζει μια άλλη συνθήκη ύπαρξης. Ένα κατοικείν που συγκροτείται όταν ένα υποκείμενο πράττει, αποφασίζει ή ενεργεί λιγότερο, δεν καθορίζεται από μια δράση αλλά από μια στάση (attitude). Από μια πρωταρχική ηθική. Ωστόσο, για να προσεγγίσει κανείς την έννοια του κατοικείν πρέπει να ληφθεί η άποψη ότι η μοντέρνα αρχιτεκτονική, ο μοντερνισμός, έμαθε έναν άλλο τρόπο κατοίκησης, μετατοπίζοντας χωροποίησε την κατοίκηση καθ' εαυτήν, προετοιμάζοντας και εγγράφοντας στο λεξιλόγιο της το ερώτημα της μη-κατοίκησης. Τούτο είναι που διαφεύγει τελείως από τις σύγχρονες μορφοποιήσεις οι

³⁶ Benoit Goetz, *La Dislocation. Architecture et philosophie*, Preface de Jean- Luc Nancy.

οποίες επικεντρώνονται στις ατέρμονες επεξεργασίες μορφών και όχι χώρων.

ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑ

Η κατοίκηση χωρίς κατοίκηση εγγράφεται ανάμεσα στην «κατοίκηση» που υπαγορεύει το φάντασμα του οριστικά απολεσθέντος Domus- και στη μη- κατοίκηση, του μη τόπου, του νομαδισμού, της ερήμωσης. Το κατοικείν έγκειται ανάμεσα στους δυο αυτούς όρους χωρίς να τείνει ούτε προς τον έναν ούτε προς τον άλλο. Κατοικεί ο άνθρωπος ανάμεσα, σημαίνει ότι χωρίς κατοίκηση, δεν αποκλείει τη δυνατότητα της κατοίκησης αλλά μιας διαμονής απεριόριστου και άγνωστου χρόνου σε κάποιο ή σε οποιοδήποτε σημείο επιλέξει.

Η προϋπόθεση για μια πράξη που δε διαμεσολαβείται από ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο αλλά η ίδια η διαμονή προδιαγράφεται ως μια αναπαράσταση, ως ένα ready made μιας αισθητικής εμπειρίας αφήγησης του υποκειμένου στο δημόσιο τοπίο. Μια συνθήκη, η οποία με τους όρους, όπου το πράττειν διατυπώνεται με την υλοποίηση της υποκειμενικής πραγματικότητας. Μια δραστηριότητα ανέγερσης φορητής κατοικίας που λειτουργεί ως καταφύγιο του Εαυτού και της συνάντησης με τον Άλλο (ο τόπος που θέτει την τάξη του συμβολικού κόσμου κατά Lacan). Να δημιουργήσει την προσωπική του χωρικότητα, να γίνει ο κάτοχος του εναλλακτικού μοντέλου πρακτικής κατοίκησης, που δεν θέλει να τον μοιραστεί αλλά αυτόνομα, να τον απολαύσει μέσα από μια **εξοικείωση** μέσα στην απόλυτη ιδιωτικότητα.

Η ανέστια διαμονή και η δημιουργία χωρικών εγκαταστάσεων στο δημόσιο χώρο, μπορεί να προσδιοριστεί από οποιοδήποτε άτομο σύμφωνα με την υποκειμενικότητα του, τις προθέσεις του, τη θέση του ως παρατηρητής_εξερευνητής του τόπου και της περιπλάνησης του, του σημείου επιλογής με ελεύθερη βούληση, τις ατομικές ερμηνείες και ταυτότητες που φέρει, καθώς και τις κοινωνικές αξίες του πολιτισμού στον οποίο ζει. Η επιθυμία της ελεύθερης βούλησης του υποκειμένου να επιλέξει έναν τόπο για να καλύψει την προσωρινή του απόσυρση πραγματώνεται, όταν το ανθρώπινο σώμα επεκτεταμένο δημιουργήσει μια σωματική σχέση με το περιβάλλον του. Ο σύγχρονος άνθρωπος προσπαθεί να βρει κατάλυμα απομόνωσης στο δημόσιο χώρο, με κατεύθυνση την επιβολή του και με την τροποποίηση μιας διαδοχικής συρραφής του σώματος, θα εγκαθίσταται σε δημόσια θέα μέσω της ατομικής ενσυνείδητης επιλογής του, να ιδιωτικοποιήσει τα δημόσια όρια. Πρόκειται, όχι μόνο για μια δημιουργία κατοίκησης αλλά για τη διαμόρφωση της υποκειμενικότητας του ατόμου σε μια διαμονή απεριόριστου προσωπικού χρόνου. Βρίσκοντας μια υποδοχή, ένα φορητό σημείο, για να στεγάσει το σώμα του, σε έναν μη χρηστικά αρχιτεκτονικά τόπο και σε έναν απόλυτα βιωματικό, μέσω της αισθητικής εμπειρίας. Το υποκείμενο αναδεικνύει έναν τόπο, ως μέσον, εντός του οποίου είναι υποχρεωμένη να συντελεστεί η εμπειρία του, θεωρητική ή πρακτική, βουλευτική ή έλλογη, ποιητική ή τεχνική. Είναι μια μετατροπή, μια απότομη δειξυση μέσα στο χώρο, κάτι το οποίο αλλάζει.

_περιπλάνηση σώματος στην πόλη.

Η επιθυμία του υποκειμένου να δομήσει έναν ατομικό χώρο σε κοινή χρήση θέασης ενός μεγαλύτερου, πιο συλλογικού, στην αρχιτεκτονική κοινότητα, προκύπτει από την επιθυμία του, για μια αρχέγονη συνθήκη- ανάγκη του κατοικείν κατά τον Heidegger. Δημιουργία ενός δεσμού τόπου και χώρου του ατόμου που διαμένει σε αυτόν. Με αφετηρία τα κείμενα του και κυρίως το «Κτίζειν Κατοικείν Σκέπτεσθαι», το υποκείμενο μπαίνει σε μια διαδικασία αναζήτησης στοχασμού για το κατοικείν, τη διαμονή, την παραμονή του σε έναν χώρο αλλά και την έννοια μιας παρέμβασης «κάνω χώρο», ως ένα συμβάν. Ο Philippe- Lacoue- Labarthe υπογραμμίζει ότι το «Habitus ορίζει τον τρόπο του είναι, αυτό που αποκαλούμε μη αποκαλυπτικό τρόπο ως μια εξωτερική άποψη, ως ένα έξωθεν. Το κατοικείν δεν είναι καθόλου, κατέχω, εγκαθίσταμαι, προφυλάσσομαι. Είναι αντίθετα, εκτίθεμαι σε ένα έξωθεν». Η έκθεση σε ένα έξωθεν σημαίνει ότι η ουσία της κατοίκησης βρίσκεται πλέον σε ανοιχτότητα. Δεν είναι κάτι κλειστό, περικλειστό, οικείο, που αποκλείει κάθε ίχνος εξωτερικότητας. Αυτό που πρέπει να αναλογιστεί κανείς, είναι ότι το σύγχρονο υποκείμενο, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, έχει παραδοθεί σε ένα έξωθεν, εκτεταμένο, σε έναν ανοιχτό χώρο που διεκδικεί να γίνει καθημερινός του χώρος κατοίκησης, το δικό του living room, η προσωπική του κάμαρα, ενώ συνάμα το σύγχρονο υποκείμενο έχει απολέσει το savoir- habiter, δηλαδή δεν γνωρίζει πλέον να κατοικεί. Πρέπει όμως να κατοικήσει χωρίς να ξέρει και ίσως να μπορεί να μάθει να κατοικεί. Το πρότυπο και η παράδοση αυτής της μάθησης έχουν πλέον χαθεί.

Το έξω.

Υπάρχει η διατύπωση του Lacoue- Labarthe, ότι τελικά αυτό το «έξω» είναι αυτό που καθορίζει το κατοικείν. Υπάρχει στην ουσία μια αντιστροφή σε σχέση με τη διαμονή που ο Heidegger την τοποθετεί σε έναν κλειστό χώρο, ένα καθιστικό, κάτι το οποίο περισυλλέγει τον εαυτό του. Κάποιος βρίσκεται μέσα στον χώρο μη αναμένοντας την υποδοχή του Άλλου. Είναι στον Heidegger μια περισυλλογή του εαυτού μόνο με τον εαυτό, χωρίς να προϋποτίθεται ένα άλλο άνοιγμα, μια εσωτερικότητα, η οποία αποκλείει, δεν αφήνει καμία δυνατότητα, κανένα ίχνος, σε κάτι που θα έρθει από έξω και για αυτόν τον λόγο το συμβάν αυτό στον Heidegger έχει ένα ενδιαφέρον. Υπάρχει ακριβώς αυτό το «έξω» που δεν είναι σε άμεση επαφή με το «μέσα» και το οποίο αντιληφθεί και ανέστρεψε ο Levinas. Στην ουσία θεώρησε την περισυλλογή σαν κάτι το οποίο έρχεται από «έξω». Πάντα υποδέχεσαι κάποιον που δεν είναι μέσα- πρόκειται να έρθει, δεν ξέρεις πότε-. Είναι η έννοια της φιλοξενίας της ηθικής και ως εκ τούτου η έννοια της μη κατοικισιμότητας του μη κατοικισμού. Είναι πολύ συνδεδεμένο με την ηθική αρχή του Levinas διότι έπεται ότι αυτός ο χώρος που περιμένει κάποιον να υποδεχτεί κάποιον άλλο. Επίσης χρησιμοποιεί μια άλλη φράση εξίσου ενδιαφέρουσα, πώς «εάν υπάρχει μια διαμονή, αυτή είναι μια διαμονή χωρίς τόπο». Είναι πάρα πολύ κοντά στην παραμονή, αυτό που θα έλεγε «ma demeure», που χρησιμοποιεί στην διαφορά του με το «demeure», το οποίο είναι και αυτό μια διαφορούμενη έννοια: από τα γαλλικά μπορείς να το μεταφράσεις ως παραμονή ή να το κατανοήσεις ως κατοικία. Δεν είναι όμως το ίδιο με το διαμέρισμα μου, το οποίο είναι το μέρος στο οποίο κατοικώ, η κατοικία, το διαμέρισμα. Το θέμα είναι το ότι η έννοια της παραμονής στον Levinas είναι πάρα πού έντονη και τελείως διαφορετική ακριβώς λόγω του ότι η παραμονή προϋποθέτει ένα συμβάν, την μη προβλεπόμενη άφιξη του Άλλου. Με αυτή την έννοια, έχουμε να κάνουμε με έναν χώρο υποδοχής, διαφορετικό από το χώρο της παραμονής, που δείχνει αυτή τη σχέση με το «έξω» και την ανοιχτότητα. Υπάρχει πάντα ακόμα και σαν αναμονή, το «έξω», κάτι θα συμβεί από το «έξω». Δεν είναι το «κλειστό», στο οποίο είμαστε σε μια στιγμή περισυλλογής με τον εαυτό μας.

Ξεπερνώντας την προβληματοθεσία της περιγραφής της συνήθειας να βιώσει το υποκείμενο την νέα μορφή κατοίκησης, δημιουργεί ασυνείδητα μια πρωτογενή λειτουργία του «κατοικώ». Μέσω μια κριτικής και μιας άρνησης των πόλεων του παρελθόντος, αναζητά μια προσέγγιση της πόλης και του εαυτού ως ένα σύστημα αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον άνθρωπο και το περιβάλλον. Μια σύνδεση με την νέα αντίληψη για το χώρο και τις συνθήκες ζωής του εισάγοντας μια νέα κοινωνική αντίληψη του χώρου. Το σώμα που περιπλανάται στο δημόσιο τοπίο της πόλης αρχίζει να χαρτογραφεί εκ νέου σημεία, δίνοντας ή ψάχνοντας να βρει με τη διαχείριση της πολυπλοκότητας των συνειρμών, χωρίς σαφή ροή και ειρμό την προσωπική του αλληγορία. Μέσω του άξονα αυτού βρίσκει τον τρόπο να εξερευνήσει διαμένοντας το ζωτικό χώρο σε αρμονία με τις διαλεκτικές γύρω από τη ζωή του αλλά και τον προσωπικό τρόπο που ριζώνεται μέρα με την ημέρα σε **«μια γωνιά του κόσμου»**³⁷. Η φαντασία μεγαλώνει τις αξίες της πραγματικότητας, ενώ η εύρεση του χώρου που θα φιλοξενήσει το σώμα είναι η επιλογή της γωνιάς του μέσα στον κόσμο. Πρόκειται για τις αξίες του κατοικημένου πια χώρου, το μη εγώ που προστατεύει το εγώ με μια αμοιβαιότητα, της οποίας το υποκείμενο πρέπει να ερευνήσει τις δικές του εικόνες, αφού

³⁷ Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή, σελ.31.

κάθε πραγματικά κατοικημένος χώρος εμπεριέχει την έννοια της κατοίκησης. Μέσω της ελευθερίας και της αυτογνωσίας για να καλύψει μια ανάγκη μιας μορφής κατοικίας που να ανταποκρίνεται στην προσωπική οργάνωση της ζωής του.

Η αρχή του εντοπισμού.

Στην αρχή του εντοπισμού (**localization**), είναι αυτός που συνδέει την έννοια του χώρου με αυτή του τόπου, της περιοχής, της localite, της τοπικότητας. Η αρχή της τοπικότητας, η οποία αρχίζει και εκπίπτει, σημαίνει ακριβώς ότι εμφανίζεται μια άλλη πλευρά, μια άλλη διάσταση, η οποία βάζει το ερώτημα της κατοίκησης σε χώρους μη κατοικήσιμους. Υπάρχουν χώροι και κτίσματα που δεν εμπεριέχουν τη διάσταση του οικείου, τείνουν πιο πολύ προς το ανοίκειο, το παράξενο, το ξένο, την ξενότητα. Αυτοί οι χώροι εντάσσονται σε κάποιες συνθήκες, δεν είναι χώροι οι οποίοι βρίσκονται στη διαδικασία να παράγουν τον εντοπισμό, σε αυτόν που αναφέρεται ο Heidegger. Μέσα σε αυτή την ανεσιτότητα παράγονται χώροι, οι οποίοι διατηρούν κάποια σημάδια, σημεία από αυτό που ήταν πριν η οικιότητα, το οικείο, αυτό το οποίο γνώριζε το υποκείμενο πριν. Ακόμα και στις περιγραφές του Marc Augé για τους μη τόπους (τα αεροδρόμια, τους αποξενωμένους χώρους κλπ) υπάρχουν ενδιάμεσοι χώροι που δεν είναι ούτε τόποι ούτε μη τόποι. Είναι ενδιάμεσοι χώροι, που διατηρούν στοιχεία και από τους δυο πόλους. Κανείς μπορεί να αντιληφθεί την έννοια του τόπου μέσα από την εμπειρία, να εγκαθιδρυθεί σε όλες τις τοπικές, τις χωρικές και ιστορικές αναφορές που ενίοτε επιβαρύνουν την όλη δραστηριότητα, την όλη επέμβαση μέσω της υποκειμενικής θέσης του.

Η αρχαία πόλις³⁸ ως ιδανική πόλη- κράτος, ήταν ο τόπος για την ελεύθερη ανάπτυξη της ανθρώπινης συνείδησης και κοινωνικής δράσης. Κάθε χώρος έχει ένα σαφή προσορισμό, κάθε δραστηριότητα έχει έναν χώρο περιορισμένο. Ο δρόμος παύει να είναι θέαμα ή τόπος για περίπατο. Είναι ένας τόπος περάσματος. Ο δρόμος είναι ένας χωροχρόνος που τον διασχίζει κανείς. Η πόλη ως σύμβολο μιας κοινωνικής

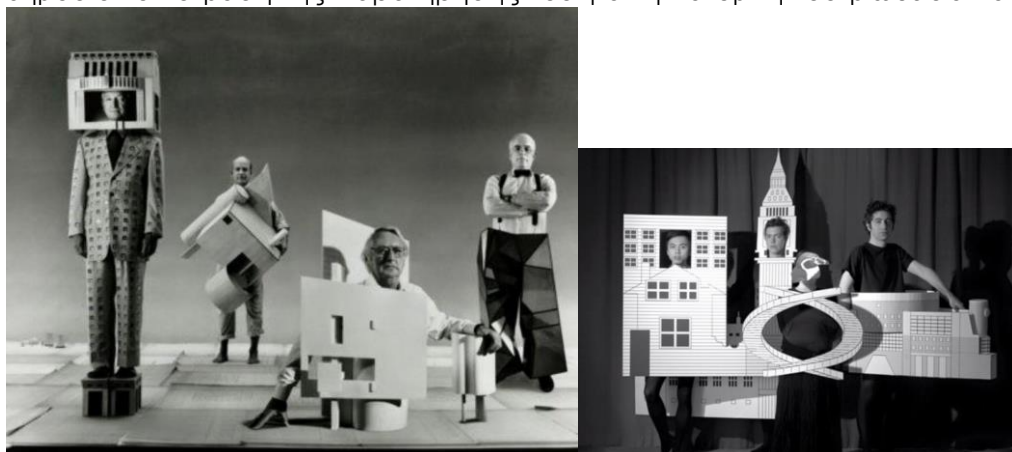
³⁸ G. Glotz, Η ελληνική πόλις, Μ.Ι.Ε.Τ.

κατοικίας που τροποποιεί κατά συνέπεια τον τρόπο του χτίζειν και του κατοικείν. Μια πόλη ανίχνευσης, ένας τόπος που το υποκείμενο χρησιμοποιεί για την ελεύθερη ανάπτυξη της ανθρώπινης συνείδησης και κοινωνικής δράσης. Δρα ανώνυμα, με φαντασία, αδράζοντας το τυχαίο, την προσωπική επιθυμία και την πολυπλοκότητα μέσα από την εμπειρική του επαφή με την πόλη. Μέσω αυτού του τρόπου προσέγγισης διαμορφώνεται μια κοινωνική ή δημόσια κατοικία της ανθρώπινης κλίμακας στο νέο μοντέλο, τύπο ανθρώπου για να νιώθει «ευτυχής» και «ελεύθερος». Είναι η νέα κοινωνική αντίληψη του χώρου_ ατομική εστία του « οίκου ». Με βάση τα νέα αυτά δεδομένα χαρτογραφεί τα σημεία της πόλης, τους μη τόπους, ως μια συρρίκνωση χώρου. Προσωπικού βάσης των καθαρά ατομικών του λειτουργιών και αναγκών. Μέσω της παρουσίας του και του χρόνου παραμονής του. Η ταχύτητα λειτουργεί ως πολλαπλές χωρικότητες. Πρόκειται για μια εμπειρία κινητού σώματος από το ένα σημείο στο άλλο. Η παρουσία στην γενική ανθρωπολογία τόπου που έχει επιλέξει για να κατοικήσει και να οικειοποιηθεί. Αυτή η εμπειρία εξατομίκευσης φαντάζει ως ένα μοντέλο διερεύνησης, ως ένα μέλος του όλου, της κοινωνίας, καθώς το υποκείμενο με το βίωμα αυτό κατανοεί την μοναχική του πορεία. Στο σημείο αυτό καταλύει την αίσθηση ότι μοιράζεται με κάποιον άλλον κάτι αλλά ότι βρίσκει για να δομήσει, να διαμείνει και να αποσυρθεί. Η προοπτική αυτή της αλλαγής του τρόπου κατοίκησης στην πόλη είναι η καθολική εμπειρία του ανθρώπου στην επιλογή του για έναν μη τόπο. Με την έννοια **μη τόπος** φτάνει να αγγίζει η εποχή του μια παραγωγή καταστροφής της συνήθειας που διδάχθηκε και αφήνεται ελεύθερα στην προσωπική του σχέση με την εμπειρία του και την νοηματοδότηση χώρου και ανθρώπου. Σημεία στην πόλη χωρίς χαρακτηριστικά αποτίμησης τόπου ή το αντίθετο. Ο λόγος έγκειται σε χωρικές συνθήκες, όπου για τα υποκείμενα δεν έχουν κοινή αναφορά. Κοινή αναφορά ως προς την έκφραση ταυτότητας του χώρου, γιατί δεν κατοικούνται, δεν παράγουν κάποιο είδος σχέσης, μια έδρα ταυτότητα αλλά ένα δίκτυο σχέσεων και χρονικού διαστήματος παραμονής σε αυτούς και δεν εκδηλώνουν κάποιου είδους ιστορία με αυτούς. Μοιράζεται χρόνο και έδρα κατοίκησης χωρίς σταθερότητα αλλά μιας προσωρινής, εφήμερης εμπειρίας και αλλαγής στη νοηματοδότηση ενός μεταβατικού χώρου όπου δε βιώνεται συνειδητά αλλά καταγράφεται μια διαρκής κίνηση. Κομμάτια χώρου κατοίκησης απομονωμένα ως χρονικές και χωρικές παρενθέσεις. Εν δυνάμει τοπικότητες... Εισροές σε πάρκα, πεζόδρομους, κήπους, μικρές συνοικίες, μικρές κοινότητες, οι περιβάλλοντες χώροι του αστικού ιστού προσφέρουν στο υποκείμενο μια οπτική της πόλης ως τόποι απλής περιπλάνησης non- stop ροής, γίνεται κομμάτι τους αναπόσπαστο, μέσα από διαδρομές δίχως αρχή και τέλος. Ενώ, ο ίδιος δεν εμφανίζεται πια υπολειμματικός και αποσπασματικός ως ξένο_σώμα, όπως συνέβαινε μέχρι τώρα αλλά ενώνεται μέσω του προσωπικού βιώματος τους, αρχικά από την ελεύθερη βούληση να ξεχωρίσει έναν τόπο της πόλης και να δημιουργήσει έναν ενιαίο ζωντανό οργανισμό μέσω της εφικτής ψυχογεωγραφίας στη συνθήκη του βιώματος και της εμπειρίας του. Είναι οι προϋποθέσεις του για συμμετοχή, διάδραση και ουσιαστική επαφή με την αληθινή φύση και το περιβάλλον. Με αυτή την αλλαγή περιβάλλοντος φέρνει στην επιφάνεια ο άνθρωπος καινούργιες συναισθηματικές καταστάσεις, που αρχικά τις ένιωθε παθητικά και στη συνέχεια καθώς μεγαλώνει η συνείδηση καταφέρνουν να αντιδράσουν εποικοδομητικά³⁹. Έρχεται να σταθεί το υποκείμενο απέναντι στο γεγονός πως το σοβαρότερο πρόβλημα της σύγχρονης ζωής προέρχεται από τη δυσκολία του ατόμου να διατηρήσει την αυτονομία και την ατομικότητα του απέναντι στις συνθλιπτικές κοινωνικές δυνάμεις, την ιστορική κληρονομιά, τον περιβάλλοντα πολιτισμό και τη διαδικασία της καθημερινής ζωής⁴⁰. Να σταθεί με την έκδηλη θέση του Freud, ότι ο πολιτισμός θεμελιώνεται σε άτομα και όχι στην

³⁹ Internationale Situationniste, Το ξεπέρασμα της Τέχνης, Ανθολογία κειμένων της Καταστασιακής Διεθνούς, Εκδόσεις Ύψιλον, σελ.27.

⁴⁰ G. Simmel, Πόλη και ψυχή, Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Εκδόσεις Έρασμος, σελ. 13.

μάζα. Αυτό το θέμα σχέσης ατόμου και ψυχολογίας περιβάλλοντος έναντι της δομημένης αρχιτεκτονικής κατοικίας αναφέρει ο Fitch. Ο Philippe Boudon με την μελέτη του «Βιωθείσα Αρχιτεκτονική» (Lived –in Architecture) και ο Oscar Newman⁴¹ με τον «Αμυνόμενο χώρο» αποτελούν το ξεπέραςμα των στενών ορίων της θεωρητικο-επιστημονικής μεθοδολογίας προσφέροντας θετικές υποδείξεις για συνθετικές αντιμετώπισεις του ανθρώπου με τον τόπο, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους παράγοντες χωρο- ψυχολογίας. Η πλέον διαδεδομένη θεωρία «περιφερειακότητας» ή αλλιώς θεωρία της προστασίας του προσωπικού χώρου (personal space) διατυπωθείσα υπό τον Robert Sommer, δίνει τη νέα μορφή κοινωνικής οργάνωσης σύμφωνα με την οποία τα άτομα ταυτίζονται με το φυσικό χώρο στον οποίο ανήκουν παρά με τον κοινωνικό. Υπονοεί την ανάγκη που αισθάνεται κάθε άτομο να καταλαμβάνει ένα κομμάτι χώρου και να το κάνει δικό του, προσωπικά να το οικειοποιηθεί. Η επιλογή να κατέχει μια «περιφέρεια» που του ανήκει και των καταβαλλόμενων προσπάθειών του φυσικά να τις προσδιορίσει ως διττή ενέργεια. Το βασικό χαρακτηριστικό της «**περιφερειακότητας**» είναι η απόδοση «προσωπικών χαρακτηριστικών» στο χώρο, τα οποία ταυτίζονται με το άτομο και η «**προστασία**», η άμυνα του στον χώρο. Προκύπτει η «χωρο-προσωποποίηση» και η «χωρο- άμυνα» με αποτέλεσμα το υποκείμενο να καταλήγει στην κατάσταση κυριαρχίας του χώρου. Κατά αυτό τον τρόπο, υποστηρίζεται το καθένας να κατέχει μια προσωπική περιοχή με αποτέλεσμα οι ανθρώπινες διαθέσεις αναδείξεως και κυριαρχίας ενός ατόμου στο άλλο να εξαφανίζονται. Σε μια γενική περιλήψη των θεωριών του Sommer⁴² διατυπώνεται ότι ο φυσικός χώρος μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη του ατόμου, να καθορίσει, να προσωποποιήσει, να υπερασπίσει τη δική του περιφέρεια, ενώ τα πλήρη και τα κενά ενός χώρου και η ανάλογη χρήση αυτών χρησιμοποιώντας το χώρο και οικειοποιώντας τον με ασφάλεια. Το υποκείμενο και ο χώρος δύναται να γίνουν μια αδιαχώριστη οντότητα αφού ο ένας ανήκει στον άλλο. Ο ιδιωτισμός (Privacy) επιτρέπει στο άτομο να παραμείνουν μόνοι τους επιτυγχάνοντας την προσωπική τους απόσυρση και αθέατοι. Η αίσθηση της ικανοποίησης και ευγνωμοσύνης της συμμετοχής του χρήστη με βάση την εμπειρική του απόλαυση στο δημόσιο τοπίο βάση της παρατήρησης του για την ατομική του βιωθείσα κατοίκηση.

⁴¹ O. Newman, *Defensible Space, Crime prevention through Urban Design*, Collier Books, New York, 1973.

⁴² R. Sommer, *Personal space, the Behavioral Basis of Design*, New Jersey, prentice- Hall.

ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ

ΚΟΥΒΑΛΩΝΤΑΣ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ

Το υποκείμενο έχει πια κατανοήσει τις ανάγκες του, το βαθμό που τις καλύπτει η συνθήκη και η επαναληπτική δράση του στον ορισμό της κατοίκησης. Η ταυτοτική συνθήκη ως μια ταυτοποίηση των χρηστών για μια πρόχειρη ταξινόμηση ανωνυμίας δίχως οδηγίες χρήσης ή μεταχρήσης. Το υποκείμενο αναγνωρίζει το σημείο που θα κατοικήσει με την τυποποιούσα ανωνυμία του έχοντας την ελευθερία βούλησης του μη τόπου αφού μπορεί να αντιμετωπίσει την συντριβή μέσα της μοναξιάς. Μέσω των συνειρμών οργανώνεται μια επιτόπια παρατήρηση του χώρου, δίχως μορφές σχέσεων επιτήρησης. Το μοντέλο χωρικότητας ασκεί την αυτοτέλεια μιας δραστηριότητας. Είναι κλειστά συστήματα χωρίς άσκηση εξουσίας. Οι τρεις μορφές εξουσίας του Foucault ως μοντέλο συμπεριφοράς έχουν καταλυθεί. Οι μηχανισμοί κυριαρχίας, πειθαρχίας και ασφάλειας δεν υπάρχουν παρά μόνο δεσπάζει η επικράτεια, το κενό πεδίο και το περιβάλλον ως μηχανισμοί. Το πεδίο ελέγχου δοκιμάζεται ως πεδίο κανονικότητας. Ενώ η ταυτότητα του χώρου παύει να υφίσταται. Η ταυτότητα ενέχει ίχνη μνήμης. Τα σημεία του δημόσιου χώρου αποτελούν υπολείμματα που κρύβουν μέσα το μυστήριο ενός ατυχήματος, της κατάρρευσης την έννοιας της συνθήκης του κατοικείν για το άτομο σε σχέση με τον χώρο. Η αναδιαμόρφωση και ανακατασκευή ενός νέου τρόπου διαμονής για την μνήμη του ανθρώπου σύμφωνα με τον Wittgenstein⁴³ λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο που η γλώσσα αποτελεί το μοντέλο αναπαράστασης του κόσμου για να επικοινωνήσει. Η παρουσία του στο δημόσιο ιστό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια πρόθεση ενατένισης των άχρηστων τετραγωνικών ενός διαμερίσματος, της απουσίας νοήματος, του κενού που συμπυκνώνει η φθορά της λήθης. Το υποκείμενο με την ελκτική αυτή διάθεση και δύναμη κατέχει την ιδιότητα του παρατηρητή θέασης του κόσμου μέσω του βλέμματος. Το βλέμμα απορροφά κάτι που δεν έχει λειτουργία, ένας κενός τόπος και αναδιαμορφώνει το νόημα του ενώ ταυτοχρόνως γίνεται μάρτυρας σε ένα συμβάν που θα λάβει χώρα το ίδιο του το σώμα και η μνήμη αυτού. Μπροστά σε μια μαρτυρία που εξελίσσεται στην καθημερινότητα της πόλης ως ένα «πάγωμα» του χρόνου μέσω της γεινίασης σε ένα τελετουργικό χωρικών ρωγμών, οι οποίες θα αποτελέσουν την κενή βάση για τη δημιουργία μιας νέας κατάστασης νοηματοδότησης. Η ατέρμονη ένταση του κενού χώρου ως παράδοξο, απορροφώντας και ανακλώντας πληροφορίες που η νόηση του να εξαρτάται από την μνήμη ως ένα εννοιολογικό σύμπλεγμα ανάκτησης.

⁴³⁴³ B.Clack, An Introduction to Wittgenstein's Philosophy of Religion, 1999 Edinburg University, σελ.5.

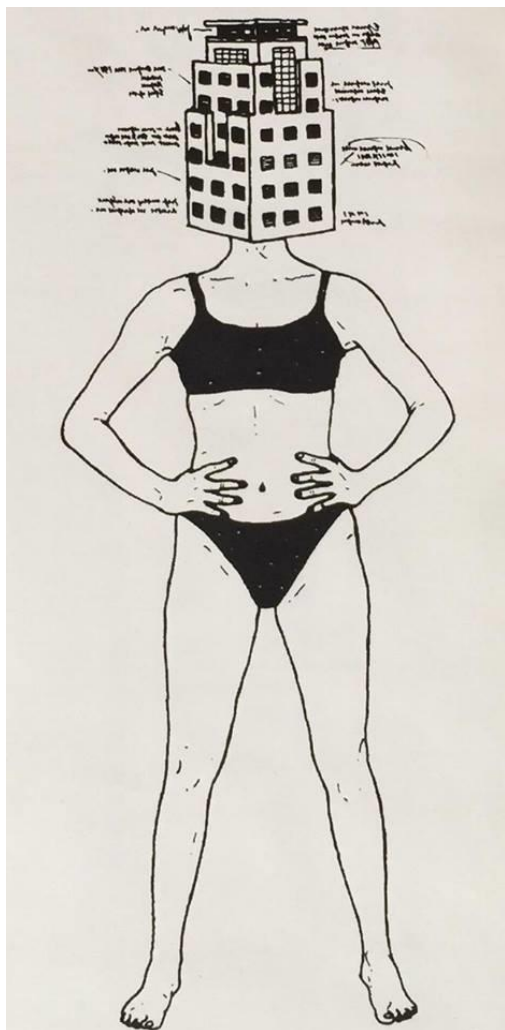
Θεώρηση σώματος ως τοπόσημα.

Εμπειρία τοποφιλίας.

Η σωματική διάσταση της αντίληψης του ατόμου, αρχικά, κυριαρχείται από το αίσθημα της αναγκαιότητας για μια εμπειρία φανέρωσης και εξερεύνησης του κόσμου, όχι ως νοηματικού συμπεράσματος αλλά ως ενσαρκωμένου νοήματος του Εαυτού σε αντικατοπτρισμό με τον Άλλο. Προς το σκοπό αυτό, στον απόλυτο διαχωρισμό που εγκαθιδρύει ο Descartes ανάμεσα στον νου και το σώμα ή τη σκέψη και σώμα ο Merleau Ponty αντιπαραθέτει τη βιωμένη ανθρώπινη εμπειρία. Σε αντίθεση με το καρτεσιανό cogito, η συνείδηση συνιστά λειτουργία του ανθρώπινου βιωμένου σώματος. Το ενσυνείδητο σώμα είναι το βιωμένο σώμα. Μέσω της εμπειρίας της αντίληψης και της παρατήρησης, είμαστε παρόντες τη στιγμή της πρωταρχικής σύγκρουσης των πραγμάτων, των αληθειών και των αξιών. Το άτομο βρίσκεται στη θέση να οδηγηθεί στο δημόσιο τόπο, ακολουθώντας σιωπηλά τη διαδρομή επιλογής ενός χώρου απομόνωσης προς οικειοποίηση. Η αισθητηριακή αντίληψη συγκροτεί τις αληθινές συνθήκες για μια περιπλάνηση του σύγχρονου ανθρώπου στον κόσμο, με σκοπό, ως υποκείμενο να δημιουργήσει ένα χωρικό πεδίο με κατεύθυνση στο «δεικνυείν». Δείχνω κάτι σημαίνει, «αφήνω κάτι να γίνει ορατό», συγχρόνως αφού γίνεται ορατό συγκαλύπτεται, φυλάσσεται και προστατεύεται από το υποκείμενο. Είναι το αυθεντικό συμβάν στο πεδίο της αλήθειας, δηλαδή της **μη λήθης της πόλης**, οργανώνεται το προσωπικό του καταφύγιο κατά τη διάρκεια της ημέρας ή της νύχτας.

Το σώμα καλύπτει και οριοθετεί το χώρο. Είναι το μέσο, όπου δείχνει στο υποκείμενο τα όρια του, το μέγεθος του. Στοιχεία που του εξασφαλίζουν το είδος της σχέσης που επιθυμεί να δημιουργήσει με το περιβάλλον του. Το μέσο που του δίνει τη δυνατότητα να αποκρυπτογραφήσει, να ταξινομήσει και να ερμηνεύσει τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ανάγκες του. Μέσω της μορφής ενός προσωπικού κώδικα. Το σώμα είναι το βασικό όργανο και σημείο συναλλαγής με τον άλλο, είτε πρόκειται για ένα φυσικό πρόσωπο είτε για μια επαφή με τον τόπο.

Η σκέψη, ικανή να συλλέγει πληροφορίες και να φιλτράρει ανταλλαγές. Μεταξύ των επιφανειών λαμβάνει χώρα ένα παιχνίδι συναρμογών, όπως πολύ καλά το είχε δει και εντοπίσει ο N. Abraham, που τις κάνει να περνούν, η μια σε σχέση με την άλλη, άλλοτε σε θέση φλοιού και άλλοτε σε θέση πυρήνα⁴⁴. Ο βιωματικός τόπος δίνει στο σώμα και στο φλοιό του ένα χωρικό νόημα μιας προσωπικής αφήγησης σε μια τέλεση για δράση σωμάτων και την εκδήλωση αυτού στον τόπο.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ ΔΥΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Σώμα- περίβλημα.

⁴⁴ Ντιντιέ Ανζιέ, Το Εγώ- Δέρμα, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ. 43.

Η αντίθεση- συμπληρωματικότητα των δυο γενικών κατηγοριών περιβλημάτων- του περιβλήματος διέγερσης και του περιβλήματος σημασίας⁴⁵. Απαιτεί να λειτουργεί με ελεύθερους συνειρμούς και τους λεπτικοποιεί παράγοντας ενός σημαίνοντος υλικού, ούτως ώστε να γίνει επικοινωνήσιμο (αναμνήσεις- όνειρα- γεγονότα της καθημερινής ζωής- σκέψεις διφορούμενες, παράδοξες, παράλογες, αλλά και συναισθήματα). Το σημαίνον υλικό οριοθέτησης για αναπαραστάσεις με κοινή προέλευση το οποίο εξασφαλίζει τη διαμονή του πνεύματος μέσα στο σώμα, του σώματος μέσα στο χώρο και την κατοίκηση του Εαυτού από το Εγώ. Στο σημείο αυτό ο Εαυτός και το Εγώ εξαρτώνται από το αντικείμενο προκειμένου να γίνουν σχετικά αυτόνομα και ανεξάρτητα ψυχικά συστήματα: το Εγώ γίνεται περίβλημα του Εαυτού.

Το σώμα δημιουργεί μια μορφή ενός κελύφους προστασίας και ασφάλειας. Δομεί τα όρια του σώματος. Το σώμα- δέρμα είναι περισσότερο από κάθε άλλο όργανο του σώματος, το είδωλο του ατόμου χωρίς το οποίο, δεν υπάρχει ως οντότητα. Το δέρμα είναι το πραγματικό περίβλημα, η οριοθέτηση, το σύνορο ανάμεσα στο έξω και στο μέσα του ανθρώπου, είναι ένας «αμοιβαίος εγκλεισμός»⁴⁶ προέκτασης. Πρόκειται για την έννοια των συνόρων του Εγώ με την έννοια του περιέχοντος. Το σώμα προστατευμένο σε ένα κουκούλι, επιτρέπει την περιγραφή μιας τοπογραφίας, μια εμπειρία τοποφιλίας⁴⁷. Χωρίς αμφιβολία, το παραπάνω φωτογραφικό υλικό μπορεί να το παρομοιάσει κανείς με αυτό της ζωώδης κατοίκησης του σαλιγκαριού, της χελώνας, του γυμνοσάλιαγκα. Στο σώμα σε εμβρυακή στάση ύπνου- ανάπαυσης περιτυλιγμένο με έναν υπνόσακο, φέρει το σπίτι του, τον οίκο του. Περιπλανώμενος συλλέκτης, είναι ικανός να βρει έναν τόπο και να κατοικήσει το δημόσιο χώρο. Οι περιοχές του σώματος εν δυνάμει πλαισίου ιδιωτικοποιούν τα «λεπτά» όρια του δημόσιου!

⁴⁵ Ντιντιέ Ανζιέ, Το Εγώ- Δέρμα, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ. 374.

⁴⁶ Sigmud Freud, Η ερμηνεία των ονείρων, Επίκουρος, σελ.98.

⁴⁷ Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Χατζηνικολή, σελ.175.

Φορητή κατοικία
_μεταφερόμενο σώμα
_ένδυμα απόσυρσης & απομόνωσης

Αυτές οι κατασκευές- υποδοχείς φιλοξενίας είτε πρόκειται για τη βιολογική εξέλιξη των όντων είτε μεταφορικά γίνεται αναφορά στις μεταθέσεις και οι μεταμορφώσεις του κατ' οικείν του ανθρώπου, ως δημιουργία ενός περιβλήματος του σώματος προς διαμονή, πέρα από τις αυτοσχέδιες κατασκευές του «δρόμου» εμπνεύσεις από μεγάλους σχεδιαστές μόδας και αρχιτέκτονες να τολμήσουν μορφές δημιουργίας δόμησης και αποδόμησης των όγκων. Αρχικά, δημιουργοί βιομηχανικών προϊόντων, ενστερνίστηκαν τις ανάγκες των ανθρώπων που θέλουν να μένουν στο δημόσιο περιβάλλον και μπήκαν στη διαδικασία πειραματισμού, να σχεδιάσουν πολυμορφικά ενδύματα με κοινωνικό σκοπό. Η Veronika Scott⁴⁸, το 2011, σχεδίασε ένα αδιάβροχο πανωφόρι, αισθητικά πολύ κοντά στην μορφή του υπνόσακου στα πλαίσια ενός σχεδίου Ενδυνάμωσης μη κερδοσκοπικό, για τους αστέγους της περιοχής της, στο Detroit. Στην αρχή, το σχέδιο της ήταν μόνο για ένα πανωφόρι, το οποίο μεταμορφώθηκε σε ένα σύστημα που εγκλωβίζει τη θερμότητα κατά τη διάρκεια της ημέρας και αυτό-θερμαίνεται, ενώ τη νύχτα λειτουργεί ως αδιάβροχο προστατευτικό περιβλήμα του σώματος. Ο σχεδιασμός της για το προϊόν αυτό έγινε μαζί με τους τοπικούς άστεγους για να κατανοήσει περισσότερο τις ανάγκες τους αλλά και με τους ανθρώπους που τους βοηθούν και που εμπλέκονται κοινωνικά με αυτές τις ομάδες. Υλοποίησε, λοιπόν, ένα ανθεκτικό ένδυμα, για γυναίκες και άντρες, δυνατό προστατευτικό στις καιρικές συνθήκες, το οποίο πολύ εύκολα μετατρέπεται σε υπνόσακο ώστε να χρησιμοποιείται ως καταφύγιο στο δημόσιο χώρο.

⁴⁸ <http://www.fastcompany.com/jodyturner/>.

Στη συνέχεια, ο Forrest Jessee⁴⁹, επιχειρεί με ένα βιομηχανικό κοστούμι ύπνου-ανάπαυσης, να αμφισβητήσει την ιδέα του προσωπικού χώρου σε σχέση με το ανθρώπινο σώμα και το περιβάλλον γύρω από αυτό, το 2009, στην Κολομβία. Το έργο, με την ονομασία «EVA» είναι εμπνευσμένο από την πρακτική ύπνου του Buckminster Fuller της εταιρίας Dywidaion, προσφέροντας μια επαρκή ανάπαυση στο άτομο που έχει τη δυνατότητα να το φορά στο δημόσιο τόπο. Αρχιτεκτονικά, η δομή του ως σχεδιασμός, έχει πολύ στενή σχέση με την έννοια του κοστούμιού- ένδυμα, με όρους θεατρικής αισθητικής και μορφής και όχι με τον ορισμό του ενδύματος- ρούχου της καθημερινότητας, ο τρόπος που «αγκαλιάζει» το ανθρώπινο σώμα το χώρο. Λειτουργεί ως γεννήτρια μορφή, καθώς και ως εργαλείο, για τη διαπραγμάτευση μεταξύ «ατόμου-επιβάτη» και του τόπου (εξαιτίας των ορίων όγκου που περιλαμβάνει) και του σώματος που το εγκαθιστά στο περιβάλλον του. Το κοστούμι ύπνου- ανάπαυσης είναι ένα κομμάτι υφάσματος γεμάτο πτυχώσεις που παρέχουν μια άνετη θέση του ανθρώπου που το φορά σε κάθε περιβάλλον⁵⁰ (εσωτερικό ή εξωτερικό). Η σύσταση του υλικού, για να πετυχαίνει μια τρισδιάστατη πτύχωση (σούρα- πτυχή), έχει εφευρεθεί και επιλεγεί για να δημιουργεί μια αίσθηση σύνδεσης και αποσύνδεσης μεταξύ σώματος- χώρου, καθώς και ως επίπεδο στήριξης για το χρήστη (ισορροπία βάρους-όγκου).

Οι πτυχώσεις δημιουργούν μια διαρκή ροή αέρα μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού μέρους του ενδύματος. Η πρωτότυπη ιδέα σχεδιασμού προέκυψε από την περικοπή του υφάσματος σε τομές για το τυλιγμένο σώμα, ώστε το κοστούμι να μπορεί να λειτουργήσει ως ένα ημι- διαπερατό, μεταφερόμενο και ρυθμιζόμενο κουκούλι. Το πρωτογενές υλικό, είναι αφρώδες, υλικό σαν αυτό που χρησιμοποιείται στους αθλητικούς εξοπλισμούς για παραγέμισμα με σκοπό την απορρόφηση των κραδασμών. Το προκύπτον αυτό ύφασμα μπορεί να περιγραφεί ως μια τρισδιάστατη δομή κοστούμι- γλυπτό με τη λογική του όγκου καθώς και για το μέγεθος του, το οποίο μπορεί να υποστηρίξει κάθε βάρος και κάθε σωματότυπο οποιουδήποτε χρήστη το θελήσει. Είναι σχεδιασμένο και κατασκευασμένο με τέτοιο τρόπο από ένα μοναδικό φύλλο υλικού ώστε τα σημεία και το πάχος του αφρού του υφάντου να μπορεί να αλλάξει για να παρέχει διαφορετικά επίπεδα στήριξης και διαπερατότητας για τα διάφορα μέρη του σώματος. Πέρα από τη λειτουργία ισορροπίας και στήριξης του κοστούμιού- γλυπτό, ο αφρός που είναι ένα πολύ ελαφρύ υλικό, χρησιμεύει ως χώρος αέρα. Το αποτέλεσμα είναι το ανθρώπινο σώμα να μην υποστεί καμία δυσφορία και να είναι έτοιμο για την πρόκληση του κάθε χρήστη να έχει τη δυνατότητα να «κάθεται» φορώντας το σε ποικίλες και διάφορες επιφάνειες. Σε σκληρά υλικά όπως αυτές των πάγκων, σε κιβώτια, σκάλες, πατώματα, καρέκλες κ.ο.α.

Στο φωτογραφικό υλικό που ακολουθεί, ο πρωτοπόρος σχεδιαστής με αυτή τη δημιουργία του, έδωσε την ευκαιρία στο χρήστη, να μπορεί αποσύρεται και να απομονώνεται σε κάθε χώρο που επιθυμεί (εσωτερικό- εξωτερικό περιβάλλον).

Με τη σχηματοποίηση κλωστοϋφαντουργικών υλικών και το συνδυασμό τους, πραγματώθηκε ένα αληθινό υβρίδιο εμπνευσμένο από τις τεχνικές των δυο κλάδων, της αρχιτεκτονικής και της μόδας. Ο Forrest Jessee, με τη δημιουργία του κοστούμιού- γλυπτού, «EVA», επαναπροσδιόρισε το τελετουργικό του ύπνου και της ανάπαυσης του ανθρώπινου σώματος, ενώ ταυτοχρόνως αμφισβητεί τους ρόλους του ιδιωτικού και του δημόσιου χώρου με το σχεδιασμό του φορητού κοστούμιού- κελύφους.

Μετά από αυτά τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν, ανθρώπων του κλάδου του product design που ασχολήθηκαν με τη δημιουργία προϊόντων ένδυσης που

⁴⁹ <http://www.platform.com/2009/11/16/sleep-suit-by-forrest/>.

⁵⁰ Industrial design///sleep suit by Forrest Jessee: <http://thefunambulist.net/2011/03/04/industrial-design-sleep-suit-by-forrest-jessee/>.

«αγγίζου» τα όρια των τομέων της επιστήμης της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής και της παραγωγής με πολύ πρωτοποριακές εμπνεύσεις θα αναφερθούν αντίστοιχα και από τον χώρο της μόδας. Από το 1980 ιάπωνες σχεδιαστές μόδας έχουν επαναπροσδιορίσει και επηρεάσει θεμελιακά τη μόδα σε όλο τον κόσμο με τις δημιουργίες τους. Οραματιστές, όπως η Rei Kawakubo⁵¹ και ο Yohji Yamamoto εισήγαγαν μια γλώσσα της αποδόμησης στο διεθνή χώρο της ένδυσης. Το 1973, η Rei Kawakubo και όταν ίδρυσε την εταιρία της με την ονομασία Comme des Garçons αλλά και όταν έγινε το 1980 ευρέως γνωστή ντυμένη ως ζητιάννα με κουρελιασμένα ρούχα στην επίδειξη της στο Παρίσι παρουσιάζοντας τα κομμάτια της συλλογής της γεμάτα τρύπες ήταν αρκετό για να καθιερωθεί με αυτού του είδους την πρωτοπορία. Η συλλογή της κατάφερε και συγκλόνισε το δυτικό κόσμο της μόδας, ενώ η προσέγγιση της Rei Kawakubo από το καταναλωτικό της κοινό είναι να εξακολουθεί να θεωρείται αναρχική!

Όμως ένας από τους πιο σπουδαιούς σχεδιαστές μόδας παγκοσμίως είναι ο Ιάπωνας Issey Miyake, που σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί. Από τις πρώτες του σπουδές στη γραφιστική και αργότερα όταν εκπαιδεύτηκε στο Chambre Syndicale de la Haute Couture πριν τη μαθητεία του στον οίκο Givenchy και στον Guy Laroche διακρίθηκε αμέσως για τις ανατρεπτικές σχεδιαστικές προτάσεις του, το 1970 ιδρύει το Miyake Design Studio, το οποίο θεωρήθηκε όμως πειραματικό εργαστήριο για την ιαπωνική μόδα. Από το 1971 στη Νέα Υόρκη και το 1971 στο Παρίσι ο Issey Miyake, αμφισβήτησε την παραδοσιακή προσέγγιση για την ραπτική και δημιούργησε με ένα μόνο κομμάτι υφάσματος, τη σχέση μεταξύ των ενδυμάτων και του χρήστη, καθώς και την αλληλουχία τους στο χώρο. Σημαντικό στοιχείο του σχεδιαστή είναι επίσης ο πειραματισμός του με ασυνήθιστα υλικά, όπως το πλαστικό, χαρτί, σχοινί, πλεγμένο γρασίδι και τα ανακυκλωμένα υλικά. Σκοπός του είναι η επίτευξη νέων μεθόδων πτύχωσης και σκεπάσματος στο ρούχο. Με πολυεστερικά υφάσματα που δημιουργούν πιέτες διατήρησε τη μορφή τους χωρίς να έχει σημασία η κίνηση του χρήστη.

Το 1998 με τη βοήθεια του βοηθού του Dai Fujiwara, κατάφεραν μια επαναστατική ιδέα, με ένα κομμάτι υφάσματος cut-outs, να παρέχουν στο χρήστη πολλαπλές δυνατότητες δημιουργίας διαφορετικών αποτελεσμάτων στην τελική φόρμα του ρούχου. Η αφηρηρία του Issey Miyake είναι η ιδέα του αρχικά επίπεδου ενδύματος που είναι η κοπή της ιαπωνικής ένδυσης ORIGAMI⁵². Το κομμάτι αυτό το υφάσματος τυλίγει το πρόσωπο και το σώμα του χρήστη. Στα νεότερα έργα του, η συλλογή «132 5» αποτελείται από διπλωμένα υφάσματα, επίπεδα πολύγωνα που είναι προσαρμοσμένα από PET

⁵¹ Avant-Garde Japanese Fashion's 30 year Contribution to Design:

<http://arttattler.com/designfuturebeaty.html>.

⁵² Origami: <http://en.wikipedia.org/wiki/Origami>.

Origami (折 紙, από ori που σημαίνει «αναδίπλωση», και κάμεις έννοια «χαρτί» (Kami αλλαγές gami λόγω rendaku) είναι η τέχνη της αναδίπλωσης χαρτιού, η οποία συνδέεται συχνά με την ιαπωνική κουλτούρα. Στη σύγχρονη χρήση η λέξη "origami" χρησιμοποιείται ως γενική ονομασία για όλες πτυσσόμενες πρακτικές, ανεξάρτητα από τον πολιτισμό καταγωγής τους. Ο στόχος είναι να μετατρέψει ένα επίπεδο φύλλο χαρτί σε ένα τελειωμένο έργο μέσω του διπλώματος και τις τεχνικές γλυπτικής. Φακέλους Origami χρησιμοποιούν συχνά την ιαπωνική kirigami λέξη για τα σχέδια που χρησιμοποιούν με τις περικοπές, αν και κοπή είναι πιο χαρακτηριστικό της κινεζικής papercrafts. Ο μικρός αριθμός των βασικών πτυχών origami μπορεί να συνδυαστεί με ποικίλους τρόπους για να κάνουν περίπλοκα σχέδια. Το πιο γνωστό μοντέλο origami είναι η ιαπωνική γερανός χαρτί. Σε γενικές γραμμές, τα σχέδια αυτά αρχίζουν με ένα τετράγωνο φύλλο χαρτιού του οποίου οι πλευρές μπορούν να είναι από διαφορετικά χρώματα, εκτυπώσεις, σχήματα. Παραδοσιακή ιαπωνική origami, που έχει ασκηθεί από την περίοδο Έντο (1603-1867), υπήρξε συχνά λιγότερο αυστηρά για αυτές τις συμβάσεις, μερικές φορές κόβοντας το χαρτί ή χρησιμοποιείτε μη τετράγωνα σχήματα για να αρχίσει.. Οι αρχές της origami χρησιμοποιούνται επίσης σε stents, συσκευασίες και άλλες εφαρμογές μηχανικής.

(τερεφθαλικό πολυαιθυλένιο) για να είναι εύκολα στην μετατροπή της κίνησης του χρήστη.

Σχεδιαστές όπως ο Mauricio Velasquez Posada επιχείρησε δημιουργίες από χαρτί. Διερευνά τις λογικές μέσω των πειραματισμών του στη μορφή, τη δομή των χάρτινων ενδυμάτων origami που τα όρια της λογικής του μεγέθους κοπής! Μελετά τη σχέση μεταξύ κοστουμιού- φόρμας χρήστη και του χώρου. Παρόλα τα αιχμηρά σχήματα που συνθέτει, είναι ακίνδυνα για το σώμα, γιατί είναι από ύφασμα- χαρτί, ενώ συμπληρώνει το σχήμα του ανθρώπινου σώματος.

An ornament that can be worn.

A gesture to transform it

A secret place for personal intimacy. A reminder of our exterior aspect.

Το έργο Veasyble από τη Γαία⁵³ είναι ένα υπέροχο παράδειγμα για τη γοητεία που μπορεί να ασκήσει ένα κομμάτι χαρτί και σε συνδυασμό με το χιούμορ να γεννιέται το συγκεκριμένο έργο. Η φρεσκάδα και η διάθεση για παιχνιδίσμα είναι η διάθεση της δημιουργού για τα κομμάτια. Η συλλογή των αξεσουάρ από χαρτί περιλαμβάνει γείσα, τσάντες, περιλαίμια και μάσκες που προσδίδουν μια αίσθηση περιπέτειας. Κάθε κομμάτι έχει σχεδιαστεί για να μετατραπεί σε ένα μέσο απομόνωσης ή κρυψώνας. Στοιχεία εσωστρέφειας και εξωστρέφειας σε μια διχοτόμηση υλικού. Η ιδέα προέρχεται από έναν προβληματισμό σχετικά με την αλλαγή στη σχέση με το εγχώριο περιβάλλον, λόγω των επιπτώσεων της αύξησης της κινητικότητας των ανθρώπων και πώς αυτό επηρέασε την ιδέα για την έννοια της οικειότητας, δημιουργώντας νέες απαιτήσεις. Αυτό οδήγησε στο σχεδιασμό των τεσσάρων αξεσουάρ, οθόνη για τα τέσσερα διαφορετικά μέρη του σώματος: τα μάτια, τα αυτιά, το πρόσωπο και το πάνω μέρος του σώματος, την έκφραση, μέσα από το σχήμα και το χρώμα τους, την επιθυμία για οικειότητα, ανά πάσα στιγμή, οπουδήποτε, σε διάφορα επίπεδα ή της απομόνωσης και της απόσυρσης.

Οι σχεδιαστές που αναφέρθηκαν ως τώρα, δημιουργούν με τα έργα τους μια αλληλουχία αφηγήσεων, δέσμες εμπειριών για τη χρήση των πολυμορφικών κοστουμιών τους απέναντι στο κοινό τους. Πειραματίζονται με νέα υλικά, τολμούν σε νέες πρωτοποριακές φόρμες αλλά το αποτέλεσμα τους είναι εξαιρετικό ως προς την αισθητική που αφορά την ανάγκη για μια μεταχρήση, για μια διάδραση. Ένας εννοιολογικός χαρακτήρας της συμμετοχής του χρήστη. Αντιμετωπίζοντας το σώμα ως γλυπτό τοποθετούν το ένδυμα- ρούχο όχι μόνο ως προστασία αλλά και ως μια έννοια ασφάλειας. Φτιάχνοντας τα κοστουμια- κελύφη σηματοδοτούν και διαχειρίζονται τα όρια του σώματος του υποκειμένου σαν μια συν-δήλωση. Μέσω των καθαρών γραμμών και φόρμας του πατρών τους οι σχεδιαστές της υψηλής ραπτικής κατορθώνουν να «χτίσουν» σωματοποιημένα ενδύματα. Υλοποιούν μια νέα εποχή στην ένδυση πέρα από την εποχή του Μεταμοντέρνου. Παρατηρείται εκτός από τη χρήση που είχε η έννοια του ρούχου για τον άνθρωπο ως μια επαναδιατύπωση της προέκτασης του σώματος στο περιβάλλον της επιλογής του με μια αίσθηση αυτοσυνείδησης. Μια βιωματική προσωπική εμπειρία στο χώρο ως εστίαση στη σχέση του υποκειμένου και του Εγώ του. Αυτόνομες οντότητες παρ' όλη την ελευθερία της βούλησης τους να φορούν ένα ένδυμα μιας αίολης και καθαρής υποκειμενικότητας προς απόσυρση οποιασδήποτε χρονικής στιγμής ταυτοχρόνως αποκτά μια συλλογική και μαζική επιλογή όταν τοποθετούνται σε επανάληψη. Εστιάζοντας στη δομή, κελύφους άκρως φορμαλιστικά, σχεδιασμένα δεν απέχουν πολύ από την έννοια της στολής. Με τις «σουίτες ύπνου και ανάπαυσης», όπως ονομάστηκαν από τον σχεδιαστή Forrest Jessee, μπορεί το άτομο που τις φορά να κατοικεί την πόλη διαμένοντας σε οποιοδήποτε σημείο χρειαστεί.

Εικονογραφείται μια ισχυρή μετάβαση αλλαγής της χρήσης του ρούχου. Το σώμα δε φαίνεται να είναι δέσμιο εξαιτίας των πολυτελών υλικών αλλά ελεύθερο να αποσυρθεί. Το σημαίνον και το σημαινόμενο ταυτίζεται με έναν ορισμό εναλλακτικού Εαυτού. Ένας μετασχηματισμός με αισθητικό διακύβευμα. Οι τρεις λέξεις- κλειδιά που μπορούν να προσδιορίσουν τα έργα αυτά είναι: επίτευξη απομόνωσης, μια προσωπική οικειότητα του σώματος- ενοποίησης στο εκάστοτε περιβάλλον και μια άρτια αισθητική ενδύματος. Είναι ένα σύνολο στοιχείων που στοχεύουν στην ανάγκη του ατόμου να βρίσκει τρόπους διεξόδου με σκοπό την απομόνωσης, την απόσυρσης, την ανάπαυση και τον ύπνο. Η χωρικότητα και η κατοίκηση είναι σωματοποιημένη σε αυτούς τους προσωρινούς οριακούς τόπους σε ένα δημόσιο τοπίο. Το αποτέλεσμα είναι το υποκείμενο με τον τρόπο αυτό να πραγματώνει την ανάγκη «να κλειστεί στο χώρο μου», να ορίσει ότι φεύγει από το υπόλοιπο κοινωνικό περιβάλλον και να εφαρμόσει τη μοναχικότητα του μέσα στο χώρο. Το κρυμμένο όριο, μια γέφυρα (από)σύνδεσης έσω- έξω, που δεν εμφανίζεται ο προσωπικός κόσμος του σε μια περιοχή που ορίζει το ίδιο ως αμετακίνητο αγγείο, ένας εσωτερικός φλοιός κατά τον Αριστοτέλη. Υπάρχει το κίνητρο της υποκειμενικής τοπικότητας. Με το κοστούμι κέλυφος μπορεί ο καθένας να βιώσει την εμπειρία να βιώσει την πόλη του χωρίς χωρικά όρια με αυτή την εφαρμοσιμότητα. Εκτός από την πραγμάτωση και υλοποίησης ενδυμάτων- κελυφών, σχεδιαστές μόδας επεχείρησαν να εμπνευστούν από τον ορισμό της αστεγίας και του αισθήματος του ανοίκειου μέσω της περιπλάνησης των ανθρώπων στο άστυ για την εύρεση της χαμένης πατρίδας- ασφάλειας και πληρότητας, ως μια ανάγνωση παρατήρησης. Ως ένα τρίτο μάτι θέασης οι εμπνευστές της υψηλής ραπτικής με τον κώδικα τους ως ξεχωριστό ενδυματολογικό επίπεδο. Ανέκαθεν η εξωτερική εμφάνιση και η επιλογή των ανθρώπων στη διαμόρφωση του προσωπικού ύφους τους παρουσίαζε κώδικες σήμανσης επικοινωνίας. Ορίζει τα υποκείμενα, την αισθητική τους προτίμηση, τον τρόπο βίωσης της καθημερινότητας, τον πολιτισμό τους. Προκύπτουν μοτίβα συνέχειας για την απέκδυση μιας ταυτότητας προσωπικής (σήμανσης και αποσήμανση). Η δύναμη των ανθρώπων που επιλέγουν την προσωρινή κατοικία στο δημόσιο ιστό ενέχουν μια δύναμη αποκοπής και ένα υπόβαθρο καλλιέργειας να ορίσει το δικό του περιβάλλον. Μια καλλιέργεια ψευδαισθήσης για έναν τόπο. Το σώμα- συλλέκτη διαλέγει πολλαπλά layers ρούχων σε συστοιχία ενός ενδυματολογικού παρακείμενου. Τα ζητήματα διακειμενικότητας που ενδιαφέρουν τους σχεδιαστές μόδας ως εφελτήριο για τη δημιουργία τους είναι ταυτότητα που προκύπτει από τα σώματα όγκων από πληθώρα ρούχων. Το ένδυμα είναι η γλώσσα του ρόλου που καλείται ο καθένας να υποδείξει στα κοινωνικά πλαίσια που επιλέγει. Η ιδιορρυθμία της κατοίκησης ως ένα κινούμενο σώμα προς εύρεση στέγης και διαμονής είναι η πηγή έμπνευσης προς αναπαράσταση. Έμπνευση για ολόκληρες συλλογές υψηλής ραπτικής (όπως η Vivienne Westwood, Erin Wasson, Jon Galliano για τον Christian Dior), ως concept μεγάλων σχεδιαστών μόδας για θεατρικές αναπαραστάσεις- μεταμορφώσεις ντεφιλέ και πασαρέλες, καθώς και ως φωτογραφίες μόδας για books προώθησης προϊόντων (όπως η εταιρία PRADA) και σε περιοδικά μηνιαία (όπως η Vogue Γαλλίας και Γερμανίας).

Σύστημα αυτο- αναφοράς.

Εμπειρικό τοπίο

Μια παράταση_μια επιτέλεση_η επίδοση_η απόδοση_η τέλεση_η λειτουργία.

Μια ανασύνθεση με πολύσημη έννοια ως κοινωνική χωρογραφία.

Η φαινομενολογική αναγωγή, το φτάσιμο στην αρχέγονη εμπειρία που είναι δυνατό μόνο αν προσχωρήσει κανείς πέρα από τα γεγονότα που μπορεί να διαπιστωθούν εμπειρικά βάζοντας κατά μέρος τον κόσμο όπως παρουσιάζεται και φτάνοντας στην ουσία του βιώματος. Η σκοπιμότητα της συνείδησης είναι η σταθερή τάση προς κάτι. Κάθε αντικείμενο του κόσμου συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα της συνείδησης του υποκειμένου, η οποία δια μέσου της σκοπιμότητας το συγκροτεί δίνοντας του μια έννοια. Ως μια αξιολόγηση του χαρακτήρα και της αλληλεπίδρασης του σώματος και των πραγμάτων μέσα στο περιβάλλον που έχει επιλεχθεί.

Η παρουσία και η επέκταση της ψυχολογικής συνείδησης συνοδεύουν και ενθαρρύνουν την εξέλιξη ενός αυτο- αναφερόμενου συστήματος προς ένα σύστημα αυτο- αναφοράς. Η αισθητηριακή συνείδηση προετοιμάζει το χωρικό περίβλημα. Η ρυθμική συνείδηση προετοιμάζει το χρονικό περίβλημα. Επίσης σημαίνει ότι ο άνθρωπος συνειδητοποιεί πως το πρωταρχικό αντικείμενο έχει συνείδηση ότι είναι συνάμα παρόν στον κόσμο, στον εαυτό του και στον άλλο και συνεπώς μπορεί και θέλει να περιβάλλει το υποκείμενο. Πριν η συνείδηση αναπαρασταθεί ως εξατομικευμένο περίβλημα, βιώνει την εμπειρία του « αμοιβαίου εγκλεισμού » (Sami- Ali) σαν να πρόκειται για το ίδιο περίβλημα που ανήκει σε δυο: η μητέρα μου ή το υποκατάστατο της με περιβάλλει κι εγώ την περιβάλλω ταυτόχρονα⁵⁴. Πρόκειται όπως έδειξε ο Jack Doron για την έναρξη της σχέσης συγχρονισμού – ηχοπραξίας ανάμεσα στο παιδί και το περιβάλλον.

Από τα κελιά απόσυρσης, τα καταφύγια απομόνωσης προς προσωρινή διαμονή, την υποκειμενική αυτοσχέδια και αυτόνομη κατοίκηση στο δημόσιο χώρο, κυριαρχεί η έντονη σωματοποίηση του ανθρώπου στις χωρικότητες του. Απεξάρτηση συμβάσεων με, ένα σώμα συμβατό σε μια ανάγκη αυτοφυλάκισης με το φαλλικό τρόπο του ευνουχισμού κατά τον Freud. Ο ρόλος του περιπλανητή του κόσμου, η εξερευνητή της πόλης, ο εκλεκτισμός του λούμπεν ως κλοσάρ κατά τον Benjamin. Άνθρωποι που κουβαλούν το σπίτι τους ως μια ζώδη παρομοίωση και σύνδεση σαν αυτή του σαλιγκαριού ή της χελώνας. Μια νοερή δόμηση σπιτιού, προσομοίωσης του κατοικείν αρχικά στο σώμα έπειτα σε ένα πλαίσιο προς περιπλάνηση. Σαν την επιστήμη και την τέχνη με τις οποίες όλα τα ζώα φτιάχνουν τις φωλιές τους αν δεν τις κουβαλά το ίδιο το σώμα, είναι τόσο τέλειες που δεν θα μπορούσε να υπάρχει καλύτερο, τόσο που ξεπερνάνε τους χτίστες, τους ξυλουργούς και τους οικοδόμους. Γιατί δεν υπάρχει

⁵⁴ Ντιντιέ Ανζιέ, Το Εγώ- Δέρμα, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ. 377.

άνθρωπος που να ξέρει να χτίζει τόσο καθαρά για τον ίδιο και για τα παιδιά του όσο αυτά τα μικρά ζώα το κάνουν για αυτά, σε τέτοιο σημείο που έχουμε μια παροιμία, ότι οι άνθρωποι ξέρουν να τα κάνουνε όλα εκτός από τις φωλιές των πουλιών⁵⁵. Σε ένα παρόμοιο είδος μίμησης παρατηρείται στον άνθρωπο η ανάγκη όπως ο σάλιαγκας παίρνει τη μορφή του κελύφους του έτσι και ο άνθρωπος φαντασιώνεται μια «βιώσιμη» φωλιά. Μετακινήσεις της λειτουργίας του κατ' οικείν.

Στρώματα ενδυμάτων, το ένα πάνω στο άλλο το ένα μέσα και έξω από το εγώ-δέρμα. Μια ιματιοθήκη θραυσμάτων και ιχνών πρωτογενούς υλικού και επεξεργασίας. Ως *innerworldly*⁵⁶ τα υποκείμενα αυτά αποσύρονται από τον κόσμο μέσα στον ίδιο τον κόσμο όπως στην περίπτωση των ερημιτών μοναχών. Δεν επιλέγουν την κοινοβιακή ζωή αλλά την κατά μόνας. Το κύριο αντικείμενο ανθρώπινης δραστηριότητας είναι ο ίδιος ο εαυτός (self). Μια μεταμόρφωση της ανθρώπινης υποκειμενικότητας. Η αισθητική μοναχικότητα που καταλήγει σε βίωμα μοναξιάς έξω από τον Νόμο, ξένοι προς οποιονδήποτε ρόλο μέσα στην κοινωνία αλλά με τα δικαιώματα της. Μέσω του ασκητισμού τους καταστέλλουν τα φυσικά ένστικτα τους. Στόχος τους μια μορφή αμοιβαιότητας που ελευθερώνονται από το κοινωνικό Συμβόλαιο. Μέσω της εξοικείωσης σε ένα αποτέλεσμα μιας αναγκαστικής οικειότητας κάθε στοιχείο τους μπορεί να αφηγηθεί την προσωπική ιστορία του υποκειμένου. Αναζητώντας τη σύνταξη μιας ταυτότητας, ένα κοίταγμα της μονάδας όχι ως καθρευσμός του εαυτού και του ειδώλου αλλά ως ατομική μονάδα σε συλλογικό επίπεδο. Η έννοια της ταυτότητας ως συνείδηση είτε το σημαίνουν να σηματοδοτεί τον κώδικα και την ένταξη του ατόμου σε ένα χώρο. Πηγή έμπνευσης αυτό το πρωτόλειο υλικό για τους δημιουργούς και για τα έργα τους. Άλλοτε με υπογραφές άποψης και σχόλιου ή σημείου αναφοράς.... Αναβιώσεις, αναπαραστάσεις με θεατρικό χαρακτήρα που δεν απέχουν πολύ από την πραγματικότητα. Ένα σκηνοθετικό τρίτο μάτι θέασης θα μπορούσε να χαρακτηρίσει και να παρομοιάσει αυτές τις υποκειμενικές δημόσιες χωρικότητες ως εικαστικές εγκαταστάσεις- παρεμβάσεις. Πρόκειται για τόπους υποκειμενικούς μνήμης, σε αρκετές περιπτώσεις συγκινητικούς. Συγκινησιακή μνημονική ανάκλαση, αναβίωση και πίστη στον εκάστοτε εαυτό, που ο καθένας διατηρεί την ομιλία του Άλλου και που συνδέει τους δυο τρόπους διαφύλαξης και καλλιέργειας της αλήθειας. Της προσωπικής του αλήθειας. Η μνήμη δεν είναι απλώς μια νοητική και ψυχική λειτουργία αλλά το θεμέλιο του ίδιου του τόπου. Η ανάγνωση του. Είναι η προσωπική αφήγηση του υποκειμένου και των αναγκών του. Ένας τόπος πιο συναισθηματικός που ορίζεται ως νέος χάρτης θραυσμάτων, ιχνών, δίνοντας ταυτότητα για ένα σκηνικό όχι φαντασιακών διαφυγών αλλά αποκαλυπτικών αφηγήσεων.

Όταν δεν υπάρχει τίποτα για να το σταματήσει, το βλέμμα μας πάει πολύ μακριά.

Αν όμως στο δρόμο του δε συναντήσει τίποτα, δε θα δει τίποτα. Βλέπει μόνο ότι συναντά:

Χώρος είναι αυτό το οποίο σταματά το βλέμμα, αυτό πάνω στο οποίο προσκρούει η όραση: το εμπόδιο: τούβλα, μια γωνία, ένα σημείο φυγής: έχουμε χώρο όταν κάνει γωνία, όταν κόβεται, όταν πρέπει να στρίψει για να ξανά ξεκινήσει. Ο χώρος δεν έχει τίποτα το εκτοπλασματικό. Ορίζεται πανταχόθεν, δεν διαχέεται και κάνει ότι περνάει από το χέρι του ώστε οι σιδηροτροχιές να συναντιούνται πολύ πριν το άπειρο.

⁵⁵ Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή, σελ.119.

⁵⁶ Ambroise Pare, Le livre des animaux et l' intelligence de l' home, Euvres completes, Malgaine,t.III, σελ. 720.

Όσο με έναν τόπο_ όσο με ένα πρόσωπο που είναι στη σκέψη μας ή που έτσι θα αρχίσει να είναι στη σκέψη.

Η εξοχή είναι μια ξένη χώρα. Είμαι ένας άνθρωπος της πόλης. Γεννήθηκα, μεγάλωσα και έζησα σε πόλεις. Οι συνήθειες, οι ρυθμοί και λεξιλόγιο ενός ανθρώπου της πόλης. Η πόλη μου ανήκει. Στην πόλη είμαι σπίτι μου: η άσφαλτος, το τσιμέντο, οι γρίλιες, οι δρόμοι, η μονοτονία των προσόψεων των πολυκατοικιών που χάνονται στο βάθος του ορίζοντα-

Το δισάκι σου στον ώμο, δεν κρατάς τίποτα, μένεις σε ξενοδοχεία που τα αλλάζεις σαν πουκάμισα, αλλάζεις πόλη

Μια φωλιά του κορμιού μας, ντυμένη με απαλά στρωσίδια, στα μέτρα μας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είμαι αυτό που κατοικώ.

Υπάρχω μέσω των αισθήσεων μου στο σώμα μου.

Κατοικώ ως τώρα μέσω της μνήμης μου.

Τι θα γινόταν εάν αφαιρούσα τη μνήμη αλλά άφηνα το σώμα μου να μνημονεύσει εκ νέου τον χώρο επιλογής μου;

Από τότε που η μνήμη με γυρίζει σε συνειδητές εικόνες, κάτω από το κρεβάτι μου, το παιδικό ,πριν αντικατασταθεί από το εφηβικό ήταν κρυμμένη μια καφέ δερμάτινη βαλίτσα. Το δοχείο της φυγής. Εκεί χωρούσαν όλα όσα με καθόριζαν όταν έφευγα. Το σπίτι μου ήταν εγώ και η βαλίτσα μου. Ήταν το όπλο για να δοθεί ο κώδικας ότι μπορώ πάρω το δρόμο μου με τους ελεύθερους συνειρμούς μου και να κυριαρχήσω στον κόσμο που χρειάζομαι. Η βαλίτσα συνένοχος.

Μια βαλίτσα με τα χρηστικά μου αντικείμενα είναι ικανά για να νιώσω αυτότης και πλήρης. Ένας χώρος αποθήκευσης και μεταφοράς μου. Να μη λείπει τίποτα από την προέκταση μου. Όπου βρίσκεται το σώμα εκεί θα υπάρχει και η βαλίτσα υπενθυμίζοντας μου την υποκειμενική μου οπτική για την πραγματικότητα της δόμησης του κατοικείν υπό τέλεση και διαμόρφωση της κλίμακας μου. Τα αισθητήρια μου και το ύψος μου είναι σε θέση να δημιουργήσουν το χώρο.

Μετά την αναζήτηση της προβληματικής της κατοίκησης του σύγχρο

νου υποκειμένου και την προτεινόμενη αντίληψη εκ νέου του χώρου φθάνει κανείς στο συμπέρασμα να επιθυμεί, όποια χρονική στιγμή της καθημερινότητας του ορίσει, έχει τη δυνατότητα να διαμείνει, να αποσυρθεί και να κατοικήσει σε ένα **one to one single room**.

Από τη στιγμή που έχει αφαιρεθεί η επαναληπτική δύναμη της κατοίκησης μέσω της συνήθειας και έχει επιτευχθεί η ανακατασκευή της μνήμης μέσω ενός ατυχήματος σύμφωνα με τον Wittgenstein⁵⁷ λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο που αποσκοπεί και ο ρόλος στη ζωή του υποκειμένου με αυτή της γλώσσας, στοιχείο ενός μοντέλου αναπαράστασης του κόσμου. Η παρουσία του στο χώρο μπορεί να θεωρηθεί ως μια πρόθεση, μια ανάθεση εναντίωσης οποιουδήποτε άχρηστου στοιχείου, απουσίας νοήματος και εικόνας, του κενού που συμπυκνώνει τη φθορά του χρόνου. Πρόκειται για μια μνημειακή αξία, σχεδόν λατρευτική, που πιστοποιεί τη μοναδικότητα του και την ουσιαστική και καθολική του παρουσία στο χώρο και στο χρόνο δίχως δέσμευση. Η αυθεντικότητα του στηρίζεται στην ιδιότητα που έχουν να εκπέμπουν, μέσα από την πορεία της περιπλάνησης τους, μια μαρτυρία προσωπικής εξερεύνησης στο σημείο επιλογής τους, στο τοπόσημο τους. Σαν μια μονάδα υποκειμενική πολιτιστικής αξίας, όπως ο Benjamin αποκαλεί « αύρα ». Ως μια αναδημιουργία από την κενή βάση σε μια νέα κατάσταση που στόχο της έχει την ημιδιαμονή, την απόσυρση του, την ανάπαυση του σε χρονική διάρκεια της επιλογής του. Μια νοηματοδότηση χώρου και υποκειμένου. Ενός βιώματος, μιας εμπειρίας που δεν μεταβιβάζεται. Προκύπτει ένα σημειωματάριο για να ξυπνάει η μνήμη όταν βρίσκεται μακριά από αυτήν. Είναι η προσέγγιση στον χώρο που δεν μπορεί να γίνει με κανέναν άλλο τρόπο παρά μόνο προσωπικά.

⁵⁷ Clack, B. An. Introduction to Wittgenstein's Philosophy on Religion, 1999 Edinburgh University Press, σελ. 4.

Είναι η εκδοχή του βιώσιμου κόσμου, όπου το Εγώ και ο Άλλος αλληλοκαθρεφίζονται σε ένα τοπίο πλασμένο κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν του ναρκισσισμού, στο φαντασιακό μιας ψυχής⁵⁸. Μέσω αυτής της επιθυμίας ότι είναι ικανός να πράξει, δημιουργεί μονοδιάστατα κύτταρα διαμονής (παρασιτικής αρχιτεκτονικής) μέσα στο αστικό ιστό της καθημερινής δομής της πόλης. Ένα προσωρινό κελί ατομικής μονάδας κατοίκησης με ασφάλεια και οργάνωση για την απόσυρση του, όπου δεν ξεπερνά το ένα υπαρξιακό μέτρο. Η υπαρκτική αυτή ανάπαυση μέτρια και λιτή επιβάλλεται στην αστική θέση ως μορφή κοινωνικότητας και εξοικείωσης του τόπου, δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις στο σύγχρονο υποκείμενο για να διεκδικήσει και να προβάλλει τη δόμηση του Εγώ (έγκυρο είδωλο της ύπαρξης στην ολότητα του) σε αυτή τη χωρικότητα. Μια ενσυνείδητη αυτοσχέδια χειροτεχνία μοναξιάς (ατομικής επιπόνησης και αυτονομίας) δομείται από το υποκείμενο που δεν θέλει να επεκταθεί αλλά να οριοθετηθεί προσωρινά μπροστά στα δημόσια κτίρια. Ένα περιπλανώμενο σώμα, ένα Εγώ που χαρτογραφεί εκ νέου την πόλη, αναζητώντας τον μαγικό τόπο ή την αναδημιουργία του παντοτινά χαμένου⁵⁹. Μέσω των δυο θεωριών του Freud, ο ανθρώπινος ψυχισμός δονείται από την ορμή της ζωής (lebenstrieb) που αντιστοιχεί σε ότι έχει να κάνει με το ένστικτο ή την ορμή αυτοσυντήρησης (selbst -Erhaltungstrieb)⁶⁰. Αργότερα και τα δυο αυτά είδη των ενστικτών τα συγχώνευσε στην έννοια του έρωτα προσθέτοντας (για αντιστοίχιση προς την ορμή της αυτο- καταστροφής) το ένστικτο του θανάτου⁶¹ που αντανακλά την αρχή της Νιρβάνα⁶². Ζωή και θάνατος συνυφαίνονται. Κατασκευή και καταστροφή είναι καταστάσεις αδιαχώριστες. Με την έννοια του Ναρκισσισμού⁶³ εντάσσει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και του αυτοερωτισμού σε μια δυναμική αντίθεση μεταξύ της διαδικασίας της αναδίπλωσης του πρωτογενούς ναρκισσισμού⁶⁴(οι ενορμήσεις

⁵⁸ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.89.

⁵⁹ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.91.

⁶⁰ Sigmund Freud, Εισαγωγή στην Ψυχανάλυση, Γκοβόστης.

⁶¹ Sigmund Freud, Πέρα από την Αρχή της Ευχαρίστησης, Πλέθρον, σελ. 64.

⁶² Sigmund Freud, Η ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής, Άπαντα, Πανεκδοτική, Sigmund Freud, Το εγώ και το εκείνο, Άπαντα 7.

⁶³ Νίκος Σιδέρης, Δεν παίζεις μόνο εσύ. Υπάρχουν και άλλοι! Ήθος και τέχνη της ανθρώπινης σχέσης, Μεταίχμιο, σελ. 142-143.

⁶⁴ Μάριος Μαρκίδης, Η ψυχανάλυση του διχασμένου υποκειμένου, εισαγωγή στο έργο J.Lacan, Έρασμος, σελ.10-11.

αποκόπτονται από το εξωτερικό περιβάλλον και επιστρέφουν στο Εγώ)- είδους «λιβιδινικής κάθαρσης»⁶⁵ και της (αντικειμενότροπης) σεξουαλικής libido που αντανάκλαται στο ένστικτο του θανάτου (ένστικτα καταστροφής: επιθετικότητα⁶⁶). Τα ένστικτα, για τον Freud οδηγούν σε μια ακαταμάχητη εντροπία, σε αντιστροφή του πόθου αθανασίας, δηλαδή στο θάνατο⁶⁷. Ο άνθρωπος όπως απωθεί τη σεξουαλικότητα του ή την επιθετικότητα του, μπορεί επίσης να απωθήσει και τη σκέψη (ή και το φόβο) του θανάτου. Η θανάσιμη αυτή απειλή (ακόμα και μια μορφή απόσυρσης ή απομόνωσης, τη φυγή από την πραγματικότητα) στην οποία ο άνθρωπος, με κάθε τρόπο αντιστέκεται, αναγκάζει τον ίδιο να αναζητήσει κάπου αλλού έρεισμα και νόημα ζωής, που θα του εξασφαλίσουν μια ανεκτή μορφή «επιβίωσης» μέσα σε αυτές τις χωρικότητες. Το φαντασιακό που δημιουργείται δεν φαίνεται να διέπεται από την αρχή της ευχαρίστησης αλλά ο ενορμητικός χαρακτήρας μιας επανάληψης ενός δυσάρεστου και τραυματικού γεγονότος μετακινεί το υποκείμενο από την παθητική θέση σε μια πιο ενεργητική⁶⁸. Κατά αυτόν τον τρόπο ενέργειας δημιουργείται μια στίξη του υποκειμένου στο χώρο ως συστατικό πρωτογενούς διαδικασίας και αποτυπώνονται ως σημαίνον σημειωτικό υλικό που διέπει τη χωρικότητα⁶⁹. Διαφαίνονται από την επιλογή του τόπου τα μνημειακά ίχνη δόμηση του νοερού σπιτιού του. Το σημαίνον κατοικεί σώμα, τα προσωπικά του στοιχεία από την επιλογή του ως στοιχεία αναπαράστασης, ως παραπομπές των δρώμενων της ζωής του. Το διχασμένο αντικείμενο βιώνει ασυνείδητα τη διχασμένη χωρικότητα σε μια αμφίδρομη σχέση.

Σε αυτή την προβολή_προσομοίωση σπιτιού σε συνάρτηση με την αναπαράσταση του χώρου και κατά επέκταση του εαυτού, μέσω των φαντασιακών χωρικών σημαδιών του, γίνεται άφοβος, μέσω ενός σχεδίου του πεπρωμένου κάθε ψυχής σε μια απόλυτα προσωπική διατύπωση της αίσθησης περί του προσωπικού πεπρωμένου συγκροτείται ψυχικά με οδηγό τη θεμελιακή του φαντασίωση⁷⁰. Μια αίσθηση του κόσμου και της θέσης του ως υποκείμενο, της προσωπικής μυθοπλασίας και ταυτότητας του. Είναι ένας τρόπος κι ένα ύφος, μια συγκεκριμένη αίσθηση του κόσμου. Πρόκειται για ένα βίωμα εκτοπίας και δυσφορίας που γεννά η αίσθηση της ασυνείδητης φαντασίωσης, η οποία κινητοποιείται στο συγκεκριμένο χώρο από κάτι. Η αίσθηση του ανοίκειου που δεν είναι κάτι νέο ή ξένο αλλά κάτι παλαιόθεν οικείο στη ψυχική ζωή που η απώθηση το αποξένωσε και πηγάζει από το σύμπλεγμα ευνουχισμού⁷¹. Η ατομική αυτή μονάδα βρίσκεται στο χώρο που αποκτά την προσωπική του ταυτότητα για τη «βασιλική οδό προς τη ψυχοσωματική αρτιότητα». Συμβολίζει την ηδονή που κάθε ψυχή πάντα χάνει και ονειρεύεται να ανακτήσει, την μακαριότητα, την παιδικότητα, την αθωότητα, τον παράδεισο. Η προσπάθεια του να βρει ένα κατάλυμα, να νιώσει ελεύθερος, να αισθάνεται το σώμα του, σπίτι του, εκεί όπου το φυσιολογικό ασυνείδητο ξέρει να αισθάνεται παντού σαν το σπίτι του. Κατοικώ τον χώρο, υφίσταμαι

⁶⁵ «πρωτογενής» καλείται ο ναρκισσισμός (το «στάδιο του καθρέφτη» κατά J.Lacan), που δεν προϋποθέτει ακόμα αντικειμενότροπες σχέσεις. (βλ. Μάριος Μαρκίδης, Η ψυχανάλυση του διχασμένου υποκειμένου, εισαγωγή στο έργο J.Lacan, Έρασμος, σελ.87).

⁶⁶ Κατά τον S.Freud, η ανιμιστική φάση αντιστοιχεί στο ναρκισσισμό, η θρησκευτική φάση αντιστοιχεί στην αντικειμενότροπη περίοδο και η επιστημονική φάση αντιστοιχεί στο στάδιο ωριμότητας του ανθρώπου.

⁶⁷ Μάριος Μαρκίδης, Η ψυχανάλυση του διχασμένου υποκειμένου, εισαγωγή στο έργο J.Lacan, Έρασμος, σελ.21.

⁶⁸ Sigmund Freud, Πέρα από την Αρχή της Ευχαρίστησης, Πλέθρον, σελ.60.

⁶⁹ Νίκος Σιδέρης, Χωρικότητα και Ασυνείδητο, <http://www.siderman.gr/xorikotita-asuneidito/>

⁷⁰ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.24.

⁷¹ Sigmund Freud, Το Ανοίκειο, Πλέθρον, σελ.48.

εν χώρο. Ο τόπος που κατοικεί το σώμα εγγράφεται στη φαντασία, στο ασυνείδητο σα χώρος πιθανής ευδαιμονίας ή απειλής⁷².

Ένα **single cell single one to one room** αποτελεί έναν χώρο υποδοχής και εμπειρίεξης με μια εκπροσώπηση της εσωτερικότητας, το ενιαίο σώμα που βρίσκεται το κατάλληλο χώρο φροντίδας σε μια δομή ατομική, ασκητική συλλογικής ζωής σε μια μέτρια και λιτή απομόνωση, με τον απαραίτητο εξοπλισμό, όχι κατοχής αλλά επιβίωσης. Σε ένα πλαίσιο στερεό, σταθερό και συνεχές. Έναν τόπο μνήμης και όχι ανάμνησης της πρωταρχικής εμπειρίας ικανοποίησης, του πρώτου συνόλου εμπειριών ικανοποίησης που αποτυπώθηκε περιληπτικά σαν ίχνος μόνιμο πλέον μέσα στην ψυχή⁷³. Τον διακαή πόθο επιστροφής στον πρώτο παράδεισο, ώστε να ξανασυναντηθεί με το όλον, να αναβιωθεί η εμπειρία της πληρότητας και να επαναπροσδιοριστεί η σύγχρονη υποκειμενικότητα του. Μέσα στο κέλυφος που δημιουργεί για να προστατευθεί το σώμα τα δυο μέρη αλληλοδιδύουν, ενσωματώνονται, χωνεύονται και αφομοιώνονται το ένα στο άλλο⁷⁴. Πρόκειται για τη φαντασίωση της συγχώνευσης με μια ερωτική, αγαπητική και αισθησιακή διάσταση- καθώς ενέχει το στοιχείο της διαπερατότητας, της (αλληλο) διείσδυσης⁷⁵. Το σώμα πια είναι προστατευμένο όπως το έμβρυο μέσα στην κοιλιά της μητέρας του⁷⁶. Σύμφωνα με τον Freud μια τέτοιας μορφής εικόνα απομόνωσης παραπέμπει στη μήτρα και τη φαντασίωση για την ενδομήτρια ζωή⁷⁷. Χώροι υποδοχής ατομικών τόπων υποκειμένων σε κοινή χρήση μιας μεγαλύτερης συλλογικής κοινότητας στην πόλη. Ο σχεδιασμός των χώρων αυτών βασίζεται στην αίσθηση της αυτάρκειας, αυτού που τα διαμένει. Δεν εμπεριέχεται η έννοια της ιδιωτικής ιδιοκτησίας αλλά της προσωπικής απομόνωσης και ενοικίασης μιας κλίνης που περικλείει το σώμα. Ως μια άρνηση κατοχής υλικών, μόνο χρήσης και χρηστικότητας, όχι ως αξία αλλά ως πράξη ανταλλαγής και μεταχρήσης αντικειμένων. Στο σημείο αυτό ανταποκρίνεται ρεαλιστικά ο όρος κοινό. Η ασκητική πρακτική αυτού του είδους της απόσυρσης, απομόνωσης σε ένα πρόσκαιρο διαμονής κατοικούσας υποκειμενικότητας, δημιουργεί ένα νέο μοντέλο μορφής ζωής που στερείται την ιδιωτική περιουσία ως συσσώρευση, χωρίς να είναι μέσο εξουσίας και αυτοπροβολής αλλά είδος υπέρβασης, με αποτέλεσμα να γίνεται αυτόνομο από το σύστημα της εξουσίας. Το Co- or Zimmer του Hannes Meyer ήταν η πρόταση για το αδιέξοδο σε μια κουλτούρα του πολιτισμού ενός σύγχρονου εαυτού στο σήμερα. Ένα δωμάτιο, ένας χώρος, ο εαυτός και η απόσυρση του με στόχο την αναμόρφωση της υποκειμενικότητας του. Κανένα περιττό αντικείμενο, ένα αναγκαίο γραμμόφωνο στοιχείο μη παραγωγικού χρόνου. Ένας χώρος με σύγχρονη λειτουργία για μια διαφορετική σύσταση εαυτού σαν ένα ημερολόγιο σύντομου χρόνου ενός ενοικιαστή στο δημόσιο τοπίο. Ένα σταθερό κελί για αυτομόνωση. Μια δημιουργία υποκειμενική, σε ένα προσωπικό περιβάλλον για να ικανοποιήσει την εμπειρία της ευτυχούς συνάντησης με το Πράγμα, δηλαδή με τη μυθική πληρότητα του αρχέγονου μητρικού σώματος και, τελικά με το απόλυτο αγαθό. Ένα στρώμα ύπνου_ προς ονειροπόληση, μαζί με μια κουβέρτα_αρχικό μαλακό αναγκαίο για το βρέφος, νοητοί ή μη τοίχοι_αίσθηση ασφάλειας_ενδομήτρια ζωή, που θα χρησιμεύσουν ως κέλυφος για το σώμα είναι τα μεταβατικά αντικείμενα και φαινόμενα κατά το Winnicott. Είναι η ενδιάμεση περιοχή της εμπειρίας, αδιαμφισβήτητη από την άποψη του κατά πόσο ανήκει στην εσωτερική ή εξωτερική πραγματικότητα. Πρόκειται για πεδία αυταπάτης⁷⁸. Με τη λέξη αυταπάτη πλησιάζει κανείς στο μεταβατικό αντικείμενο του βρέφους.

⁷² Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.122.

⁷³73 Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.42.

⁷⁴ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.132-133.

⁷⁵ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.133.

⁷⁶ Sigmund Freud, Η ερμηνεία των ονείρων, Επίκουρος, σελ.98.

⁷⁷ Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura, σελ.59.

⁷⁸ D.W.Winnicott, Από την παιδιατρική στην Ψυχανάλυση, Καστανιώτη, σελ.396.

Αναγνωρίζοντας σε αυτά έναν εν δυνάμει μητρικό φαλλό, αρχικά το μαστό_αντικείμενο πρώτης σχέσης, δηλαδή το πράγμα που δημιουργείται από το βρέφος ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζεται από το περιβάλλον. Τα μεταβατικά αντικείμενα ανήκουν στο βασίλειο της αυταπάτης, στην οποία βασίζεται η μύηση στην εμπειρία. Από την ιδιαίτερη ικανότητα της μητέρας να προσαρμόζεται στις ανάγκες του βρέφους της, επιτρέποντας του την αυταπάτη ότι αυτό που δημιουργείται από το βρέφος υπάρχει πραγματικά⁷⁹. Αντικείμενα όπως αυτά της βαλίτσας που λειτουργούν ως κρυψώνα, παραπέμποντας στον μύχο (του κόλπου), που στην αρχαία ελληνική σημασία του ενδότερου μέρους της οικείας⁸⁰.

Συνοψίζοντας, μέσω της περιπλάνησης του υποκειμένου στο δημόσιο χώρο, επιλέγοντας να ιδιωτικοποιήσει σημεία στο δημόσιο, αναδημιουργώντας προσωρινές διαμονές ως μια μορφή αναζήτησης της χαμένης πατρίδας του μεταμορφώνεται σε Διαδραστικός άνθρωπος. Έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει το χώρο με τη βοήθεια διαδραστικών περιβάλλοντων που συνδέονται με τηλε- δραστηριότητες. Το αποτέλεσμα είναι αυτά τα σημεία προσωρινής διαμονής και απόσυρσης να συντελέσουν σε μια νέα μορφή πόλης σαν ένα είδος αυτοπονημένων κόμβων κινητής κατοίκησης και περιπλάνησης που έρχεται κοντά στο μέλλον του ψηφιακού κόσμου, προσφέροντας στο σύγχρονο υποκείμενο_κάτοικο να συναρμολογήσει τα στοιχεία του, διαμορφώνοντας έτσι τον προσωπικό του χώρο.

⁷⁹ D.W.Winnicott, Από την παιδιατρική στην Ψυχανάλυση, Καστανιώτη, σελ.392.

⁸⁰ Sigmund Freud, Το Ανοίκειο, Πλέθρον, σελ.69.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Μάμφορντ, Λ., 1998. Η ιστορία των ουτοπιών. Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
2. Blowers, A., Hamnett, C. and Sarre, P., 1974. The Future of Cities. London: Open University Press / Hutchinson.
3. Doxiadis, C.A., 1966. Between Dystopia and Utopia. Hartford: Trinity College Press.
4. Fishman, R., 1982. Urban Utopias in the Twentieth Century: Ebenezer Howard, Frank Lloyd Wright, Le Corbusier. Cambridge, MA: MIT Press.
5. MacLeod, G. and Ward K, 2002. Space of utopia and dystopia: Landscaping the contemporary city, *Geografiska Annaler*, 84 B (3-4).

6. Bergdoll Barry, Dickerman Leah, Bauhaus 1919-1933, Workshops for Modernity, Museum of Modern Art.
7. Martin Heidegger, Κτίζειν Κατοικεῖν Σκέπτεσθαι, Πλέθρον.
8. Αποστόλης Αρτινός, Η ετεροτοπία της καλύβας, Σμίλη.
9. Νίκος Σιδέρης, Αρχιτεκτονική & Ψυχανάλυση: Φαντασίωση & Κατασκευή, Futura
10. Tschumi, B. Architecture and Transgression, Architecture and Disjunction, MIT Press, London 1996
11. Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή.
12. Rene Thom, Mathematical Models of Morphogenesis, Catastrophe Theory, Chapter 4, Ellis Horwood Limited, New York 1983.
13. Vidler A. The Architectural Uncanny – Essays in the Modern Unhomely, MIT Press, London 1992.
14. Freud Sigmund, Das Unheimliche, 1919. Το Ανοίκειο, Μετάφραση Βαικούση Εμυ, Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2009.
15. Rajchman J, Foucault's Art of Seeing, October, Vol. 44, Spring, 1988, http://agentcode.wikispaces.com/file/view/FoucaultsArtOfSeeing_Rajchman.pdf.
16. Guy Debord, Internationale Situationniste, Το ξεπέρασμα της Τέχνης, Ντοκουμέντα πριν την Ίδρυση της Κ.Δ., Γιάννης Ιωαννίδης, Ύψιλον, Αθήνα, 1999.
17. Ζακ Λακάν, «Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας», Γραπτά, Εκκρεμές.
18. Sigmund Freud, Η Δυσφορία μέσα στον πολιτισμό, Μετάφραση Βασιλίας Πατσογιάννης, Εκδόσεις Πλέθρον.
19. Αποστόλης Αρτινός, Η ελάχιστη δομή, Σκηνές της καλύβας, Εκδόσεις Κριτική
20. Carraiccio 16ος αιώνας πίνακας που παριστάνει την κρεβατοκάμαρα μιας βενετσιάνας αρχόντισσας.
21. Ζορζ Πέρεκ, Χορείες Χώρων, Μετάφραση Αχιλλέας Κυριακίδης, Εκδόσεις Ύψιλον
22. Μάμφορντ Λ., Η ιστορία των ουτοπιών, Εκδόσεις Νησίδες.
23. Filippo Marinetti, Μανιφέστα Φουτουρισμού, Εκδόσεις Αιγόκερος.
24. Internationale Situationniste, Το ξεπέρασμα της Τέχνης, Ανθολογία κειμένων της Καταστασιακής Διεθνούς, Εκδόσεις Ύψιλον.
25. Τάκης Ζενέτος, Ηλεκτρονική Πολεοδομία. Αρχιτεκτονικά Θέματα, Τεύχος 3.
26. Αποστόλης Αρτινός, Η ετεροτοπία της καλύβας, Εκδόσεις Σμίλη.
27. Clack, B. An Introduction to Wittgenstein's Philosophy of Religion, 1999 Edinburgh University Press.
28. Jean Baudrillard, The System of objects.
29. Benoit Goetz, La Dislocation. Architecture et philosophie, Preface de Jean- Luc Nancy.
30. Gaston Bachelard, Η ποιητική του χώρου, Εκδόσεις Χατζηνικολή.
31. G. Glotz, Η ελληνική πόλις, Μ.Ι.Ε.Τ.
32. G. Simmel, Πόλη και ψυχή, Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Εκδόσεις Έρασμος.
33. O. Newman, Defensible Space, Crime prevention through Urban Design, Collier Books, New York, 1973.

34. R. Sommer, *Personal space, the Behavioral Basis of Design*, New Jersey, prentice- Hall.
35. B.Clack, *An Introduction to Wittgenstein's Philosophy of Religion*, 1999 Edinburg University.
36. Ντιντιέ Ανζιέ, *Το Εγώ- Δέρμα*, Εκδόσεις Καστανιώτη.
37. Sigmud Freud, *Η ερμηνεία των ονείρων*, Επίκουρος.
38. Avant-Garde Japanese Fashion's 30 year Contribution to Design:
<http://arttattler.com/designfuturebeaty.html>.